

DE

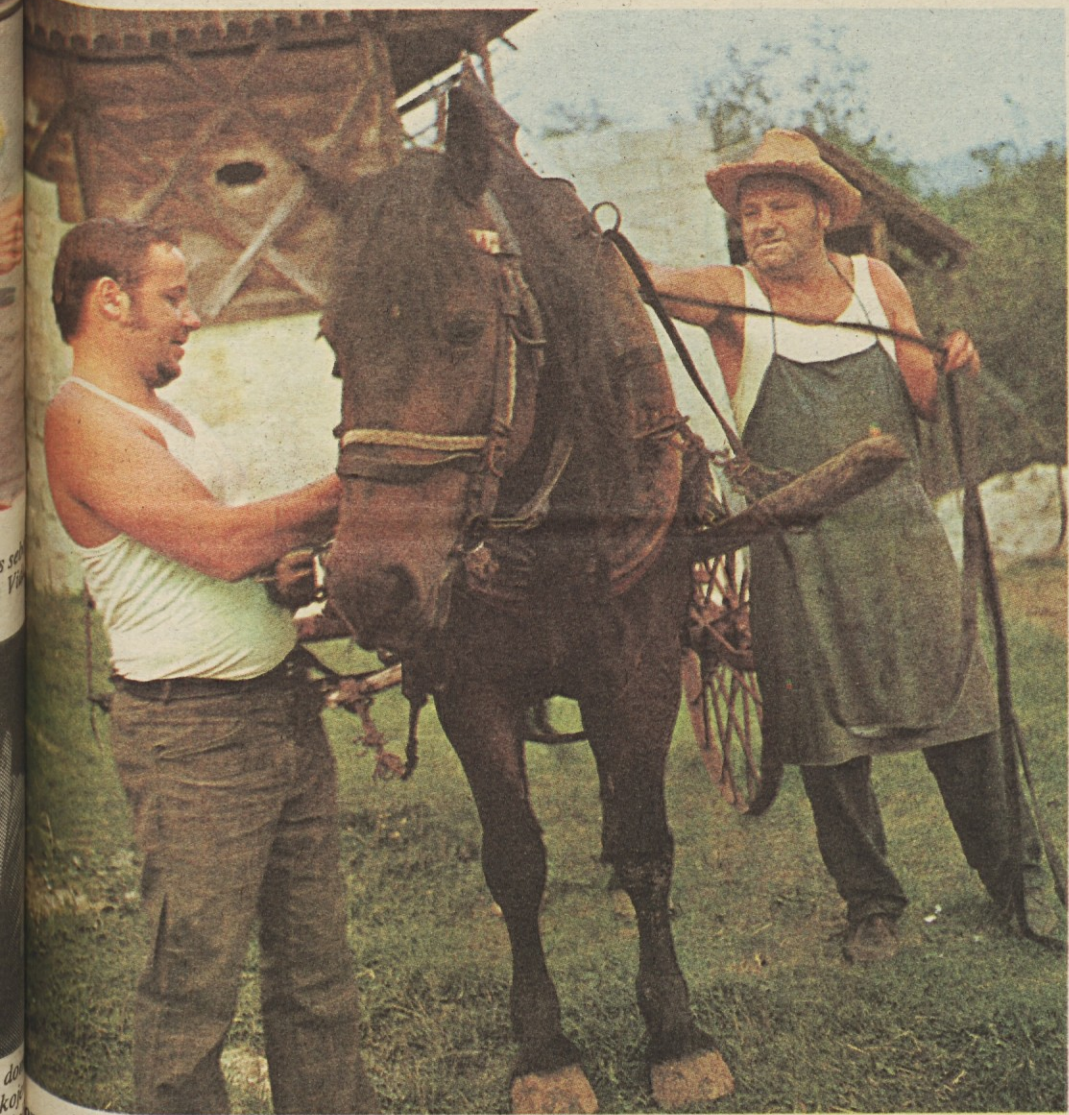
DELAVSKA ENOTNOST

št. 30 — leto XXXVII

Glasilo Zveze sindikatov Slovenije, glavni urednik: Vojko Černelč, odgovorni urednik: Bojan Samarin

Sindikat, ki se »kali«

Preberite na peti strani

... je v zadnjih dneh končno le pokazalo, kaj zmore. Neusmiljeno žge, včasih celo preveč. Vsak od nas ali drugače razmišlja o dopustu. Nekateri o počitnicah na morju, kamor se odpravljajo, mnogi pa že spominjajo spomine in po žepih iščejo »založen« stotak. Ni pa malo takih, ki so že ali pa še bodo preživeli dopust doma. Zaradi denarja ali pa »počitka« ob delu. Nekaj takih sem obiskal, zanimive razgovore z njimi pa preberete na zadnji strani.

Da bi obupali — to pa ne!

Foto: Damjan Križnik

Od koruze, ki bi v tem času morala biti že višja od človeka, so ostali le takile štrclji. Toča pa je povsem oklestila tudi drevesa in jim prinesla prerano jesen.

Beograjska žetev

Po konferenci zunanjih ministrov neuvršenih dežel

Bolj ko pod vtisom desetih neuvršenih beograjskih dni razmišljamo o pomenu in vsebini ministrske konference, bolj se v nas utrjuje prepričanje, da je beograjsko snidenje pravzaprav veliko večjega pomena, kot so ponavadi srečanja voditeljev diplomacij ali — povedano z drugimi besedami — da se je »ministrski Beograd« zelo približal vrhunskemu srečanju in da je bila ena izmed najpomembnejših postaj neuvršenosti na poti, ki jo je začela pred sedemnajstimi leti v Beogradu.

Takšen pomen so ministrski konferenci že vnaprej dajali dejstvo, da bo potekala v rojstnem kraju neuvršenosti, razmere v svetu, ki so se v zadnjem času na moč poslabšale, okrepitev negativnih težav v mednarodnih političnih in gospodarskih odnosih ter povečane težave znotraj samega gibanja. Z vsakim novim dnem na konferenci je postajala vse očitnejša takšna vsebina beograjskega zborovanja. Že prvi dan mu je dal osrednji pečat govor predsednika Tita, enega izmed tvorcev gibanja neuvršenosti, ki je bil, kot je dejal eden izmed delegatov »vir navdiha in poroštvo za uspeh konference«.

Čas je od neuvršenih terjal, da v Beogradu odgovorijo na vrsto vprašanj — in nanje so jasno odgovorili. Dejstvo, da se gibanje bolj kot kdaj prej sooča s povečanimi težavami predvsem zaradi poslabšanja mednarodnih razmer, ki je najbolj prizadelo prav neuvrščene, sporov in spopadov med posameznimi neuvršenimi državami ter pritiski na naravnost in vlogo gibanja je nujno vodilo k temu, da se je v Beogradu ukvarjalo predvsem samo s seboj in se v mislih vračalo v Beograd pred sedemnajstimi leti, ko je polagalo temelje, na katerih je potem gradilo neuvr-

vršenost kot gibanje, kot politiko, kot filozofijo. Gibanje kot celota se je v Beogradu odločno soočilo s poglobitvijo izzivom časa, ki so ga vsilili gibanju: »Kako premagati nevarnost polarizacije v gibanju ter zunanje in notranje pritiske, katerih namen je potegniti neuvrščene na nevarno pot uvrščanja, da bi s tem oslabili njegovo vlogo v mednarodnih odnosih in zavrli uresničevanje ciljev, za katere se bojuje?« Vsekakor je na večji uspeh beograjskega srečanja, da so se na njem neuvrščeni odločno postavili po robu težnjam, da bi ga potegnili v nevarni vrtinec svetovnega ideološkega konflikta in da bi ga cepili na ideoloških in političnih podlagah. Zato je razumljivo, da so v dokumentih konference ne le vnovič uveljavili, marveč poudarili vsebino, načela, cilje in vlogo gibanja, ki se — kot je poudarjeno v deklaraciji konference — »bojuje proti imperializmu, ekspanzionizmu, kolonializmu, neokolonializmu, rasizmu, apartheidu, cionizmu, izkoriščanju, politiki sile in vsem oblikam tuje dominacije in hegemonije.« Načela, ki jih vsebuje deklaracija odločno zapirajo vrata vsem neuvršenosti tujim tezam, stališčem in razumevanjem. Gibanje neuvršenosti se je torej odločno potrdilo kot neodvisen in samostojen mednarodni dejavnik, ki se bojuje za svet brez blokov, »naša vizija je svet brez blokov«, »naša ideologija neuvršenost« — misli dveh govornikov) ter proti vsem oblikam podjarmljanja in pritiskov: starim, novim, političnim, gospodarskim, vojaškim.

Nekateri govorniki so na konferenci izmenjali tudi ostre besede, zlasti tisti, katerih države so v medsebojnem sporu ali spopadu, kot denimo zunanja ministra Kampučije in Kambodže, pred-

stavnika Somalije in Etiopije. Polemiko je povzročila tudi vojaška vloga Kube v Afriki. Nesoglasja in ostre besede so seveda otežkočale delo na konferenci, vendar pa niti v enem trenutku niso mogle ogroziti njenega uspešnega konca, predvsem pa enotnosti neuvršenih. Pokazalo se je, da je vse tisto, kar neuvrščene združuje in povezuje, tako močno, da je ni sile, ki bi jih lahko razbila. Neuvrščeni so se v Beogradu odločno zavzeli tudi za premagovanje slabosti v gibanju, zlasti z boljšo usklajenostjo akcij, njihovo pravočasnostjo ter za kar najširšo podporo gibanja takšnim akcijam.

Zavzeli so se tudi za miroljubno odpravljanje in preprečevanje spopadov in sporov med posameznimi neuvršenimi državami in ponudili pomoč sprtnim državam.

Na konferenci so sprejeli deklaracijo, ki vsebuje politični in gospodarski del, akcijski program medsebojnega gospodarskega sodelovanja ter resolucijo o zahvali Jugoslaviji kot gostiteljici konference, v kateri poudarjajo vlogo Jugoslavije in predsednika Tita v gibanju neuvršenih vse od prvih do današnjih dni. Veljalo bi omeniti tudi vsearabski sestanek v Beogradu, prvi na ministrski ravni po razkolu v arabskem svetu, ki ga je povzročila Sadatova pot v Izrael, in resoluciji o bližnjevzhodni krizi in palestinskem vprašanju, ki so ju sprejeli na tem sestanku.

Na beograjski konferenci so kot 87. polnopravnega člana v gibanje sprejeli Džibuti, število opazovalcev v gibanju se je povečalo za tri mednarodne organizacije ((UNCTAD, UNIDO in Svet za Namibijo), med goste pa so sprejeli Pakistan in San Marino.

Branko Kastelic

Vnovič izpričana solidarnost

Izvršni odbor predsedstva republiške konference SZDL Slovenije je na svoji nedavni seji sprejel »Stališča in izhodišča solidarnostne akcije za odpravo posledic nedavnih naravnih nesreč«, v katerih je med drugim rečeno, da je tudi zdaj, ko je neurje s točo zajelo tolikšen obseg, prišla do veljave naša samoupravna organiziranost in aktivnost, ki se je že doslej večkrat izkazala ob pomoči prizadetim delovnim kolektivom in občanom — za zavarovanje dobrin in sredstev za delo ter življenje. Posledice teh nedavnih elementarnih nesreč so tako velike, da zahtevajo solidarnost vse naše družbene skupnosti, pa tudi enoten pristop vseh družbenih dejavnikov. Nadaljevanje na 3. str.

Kot jajce debela toča se je vsula iz črnih oblakov. Meglica je še nekaj časa skrivala žalostno podobo, ki jo je zapustila ujma. Izpod ledu so molele opustele njive.

V murskosoboški občini že potekajo razprave o osnutkih dokumentov za 9. kongres ZSS

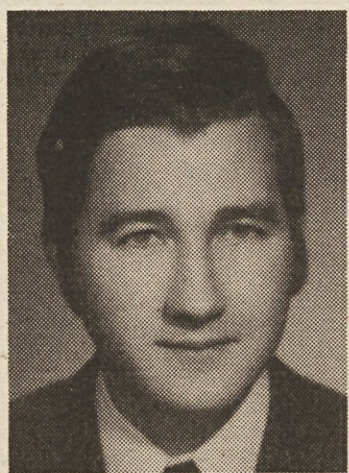
Trdno načrtana pot

Damjan Križnik

Katastrofalno neurje, ki je pred slabega pol meseca zajelo Pomurje, je sicer pustilo svoje sledove tudi na živahni predkongresni dejavnosti sindikalnih organizacij, ni pa jih odvrnilo od trdno načrtanega akcijskega programa, ki ga je predsedstvo občinskega sveta zveze sindikatov Murska Sobota sprejelo na seji 12. julija, nekaj dni kasneje pa so ga potrdili še predsedniki OOS in konferenc. Prav zatrdeljav so sindikati murskosoboške občine v teh dneh morda najaktivnejši v Sloveniji sploh, njihov sklep, da bi delavci z enodnevnim zaslužkom priskočili na pomoč prizadetim kmetovalcem, pa se že spreminja v dejanje.

Predvsem ocena o tem, ali so v osnutkih dokumentov za 9. kongres ZSS resnično opredeljene najaktualnejše naloge sindikatov v razreševanju bistvenih vprašanj pri utrjevanju družbenoekonomskega položaja delavca v združenem delu ali ne, bi naj bila moto poglobljenih predkongresnih razprav v sindikalnih organizacijah murskosoboške občine. Zato so to nalogo v akcijskem programu postavili na prvo mesto, vzporedno z njo pa bi naj šle ugotovitve, katere sklepe celjskega kongresa so uresničili in kateri naj ostanejo aktualni še vnaprej. OOS naj pri tem izhajajo predvsem iz ocen svojega lastnega dela, opredelijo pa naj tudi svoj odnos do bodočih nalog. Da pa bi bili kongresni dokumenti resničen odraz delavčevih hotenj, morajo razprave potekati v vseh organizacijah združenega dela, kakor tudi v krajevnih skupnostih, kjer delavci živijo in ustvarjajo podlago za svoj nadaljnji družbenoekonomski razvoj.

Sejo občinskega sveta ZSS bodo po akcijskem planu sklicali 21. avgusta, na njej pa bodo člani še posebej obravnavali osnutke sklepov 9. kongresa ZSS in do

Andrej Gerenčer

njih zavzeli svoje stališče, pripombe in predloge za spremembe, vse seveda z namenom, da bodo ti pomembni dokumenti tako oblikovani, da jih bo moč uresničevati v združenem delu sploh, še posebej pa v osnovnih organizacijah sindikata: V mesecu septembru nameravajo v skladu z dogovorom z RS ZSS in medobčinskim svetom ZSS za Pomurje organizirati specializirane javne razprave o samoupravnem organiziranju združenega dela. Namen teh razprav je, da bi se delavci poglobljeno pogovarjali o tem področju, hkrati pa ocenili, kje so pri teh pomembnih nalogah zakona o združenem delu in kako naprej. Želijo si, da bi bile te razprave tako kvalitetne, kot da bi bile na republiški ravni, zato nameravajo vanje vključiti tudi predstavnike drugih družbenopolitičnih organizacij, izvršnih odborov samoupravnih interesnih skupnosti itd. V mesecu septembru bodo v večjih organizacijah združenega dela organizirali specializirane razprave še o tistih področjih zakona o združenem delu, na katerih so storili najmanj. Teme bodo določile OOS

same, seveda v sodelovanju z Obs ZSS.

Pa še nekaj so v Murski Soboti zapisali v akcijski program, česar se povsod niso spomnili: občinski svet ZSS in njegovi organi naj se kar najučinkoviteje vključijo v javno razpravo o dokumentih 10. kongresa zveze socialistične mladine. Le tako bodo lahko zagotovili še tesnejše vsebinsko in organizacijsko povezovanje ZSS z ZSMS.

Aksijski program so v murskosoboški občini začeli najprej uresničevati izvršni odbori OOS. Namen teh njihovih »internih« pogovorov je bil ta, da bi se kar najbolj temeljito pripravili na tiste »prave« javne razprave, na katerih naj sodelujejo vsi člani sindikata.

»Na prvih javnih razpravah v naši občini so delavci tvorno sodelovali, tako da smo dve pripombi že posredovali RS ZSS«, je povedal predsednik Obs ZSS Murska Sobota Andrej Gerenčer, ki zaradi spleta okoliščin ne more niti na dopust. »Največ pripomb smo imeli k tistemu delu osnutkov kongresnih dokumentov, ki zadevajo izobraževanje ob delu. O tem pomembnem področju je namreč v njih premalo govora, pa čeprav vemo, kako dobri so bili dosednji rezultati tovrstnega šolanja. Premalo obvezujoč pa je tudi tisti osnutek, ki govori o položaju delavcev, začasno zaposlenih v tujini. Precej pripomb leti tudi na 22. člen statuta, ki govori o mandatu, po katerem bi naj predsednik IO OOS volili vsaki dve leti. Delavci pravijo, naj ostane kar pri starem, torej da predsednik še naprej opravlja svoje dolžnosti po štiri leta.« Predsednik je še povedal, da so bile dosedanje javne razprave dobro pripravljene, za kar gre seveda zahvala tudi izveščkom iz kongresnih materialov, ki so jih pripravili sami in jih razdelili predsednikom.

PO STOPINJAH DELAVSKE ENOTNOSTI (6. avgust 1948)

Občni zbor KSS Ljubljana

V soboto in nedeljo se je vršil v Ljubljani v Domu sindikatov občni zbor KSS Ljubljana. Po političnem organizacijskem referatu, katerega sta podala predsednik KSS tov. Hegler Jože in tajnik KSS, se je razvila živahna diskusija.

Napake, ki so se doslej dogajale v podružnicah, je povzročalo pogosto menjavanje funkcionarjev, nenačrtno delo ter slaba evidenca o izvrševanju sprejetih sklepov. Občni zbori sindikalnih podružnic Ljubljane so bili mogočna manifestacija za mobilizacijo članov sindikatov glede izvrševanja planskih nalog. Udeležba članov sindikatov pri najrazličnejših akcijah je pripomogla k organizacijski in politični ureditvi sindikalnih organizacij. Študijski krožki so bili jeseni in pozimi dobro obiskani, z reorganizacijo pa se je to število znatno znižalo. Kadrovska politika, ko so pošiljali čestokrat kadre tja, kjer niso odgovarjali, je bila še marsikje slaba. Nekateri starejši

mojstri — delavci so ponekod kazali zelo čuden odnos do vzgoje novih kadrov. Tam pa, kjer so strokovno vzgajali kadre, pa so jih zopet vzgajali le strokovno in pozabljali, da so potrebni poleg strokovno izvežbanih kadrov tudi politično zgrajeni ljudje.

V pogledu preskebe se čuti pomanjkanje družbene kontrole. Le redke menze so dobre — mnogo pa je slabih. Vzroke za takšno stanje menz je treba iskati v nakupovalcih, ki imajo premalo čuta odgovornosti, da bi skrbeli za pravočasno dobavo blaga. Stanovanjska vprašanja sindikalne podružnice niso reševale skupno z ljudsko oblastjo, zato so se čestokrat dogajale napake, ki so bile v škodo delovnemu človeku.

Predno je občni zbor prišel k volitvam, je spregovoril še predsednik GO ESS tov. Rudolf Janko, ki je poudaril, kako zelo je potrebna ideološka vzgoja v naši borbi za socializem, prav po-

sebnost še za to, ker je treba spešiti tempo naše socializacijske izgradnje. Dolžnost sindikalnih organizacij je, da strokovno vzgoji množice delavcev in kalnih funkcionarjev, da se najbolj seznanijo z vprašanji norm, tarif, brigadnega dela itd. Ta vprašanja je treba nenehno proučevati. Uspešno delnega sistema pa bo doseženo, kadar bodo vsi člani brigad medsebojno povezani, če si bodo tovariško pomagali, si priložnosti delili zaslužek in sploh proces dela. Vse to pa zahteva študija in strokovne vzgoje, morala biti temeljita, posebno za vsakega sindikalnega funkcionarja, če bo hotel zastopati terese in koristi delavcev.

V skrbi za človeka bodo rale sindikalne organizacije riti vse, da bo vsak delavec to, kar mu pripada. »Samo danes režemo kruh — jutri, sicer rast ne bo,« je poudaril tov. predsednik — ta kos kruha pa bo toliko večji in bolj kor si ga bomo sami več prili.«

NOVICE IZ ORGANIZACIJ

SŽ Železarna Jesenice:

Sindikato o kadrovskih težavah

Na minuli seji je odbor sindikalne skupine obrata RTA (Regulacijska tehnika in avtomacija) v TOZD Remontne delavnice razpravljal med drugim tudi o kadrovski problematiki v obratu. Le-tega je namreč v tekočem letu zapustilo več delavcev, v glavnem strokovno usposobljeni kadre s poklicno ali tehniško šolo. Dvema trenutno teče odpovedni rok, dva pa sta odhod iz temeljne organizacije ustno najavila. Boleče je predvsem to, da odhaja kader, usposobljen za posebne delovne naloge in opravila, ki zahtevajo daljši čas za uveljavljanje in usposabljanje. Pri vsem tem oja kaže, da vrzeli ne bo mogoče zapolniti v kratkem času.

V zvezi s tem so delegati menili, da vzrok za odhod delavcev ni v neurejenih delovnih razmerah ali slabih medsebojnih odnosih,

pač pa v razmeroma nizkih osebnih dohodkih, ki so nižji, kot jih nudijo nekatere druge organizacije združenega dela (Iskra na Blejski Dobravi ali Elim). Sindikalni odbor se pri tem sprašuje, kakšen smisel ima objavljanje razpisov za delovne naloge dobrih Iskre v njihovem kolektivnem glasilu »Železar«. Delegati so pri tem poudarili, da bi moral »Železar« štiti interese domače delovne organizacije, ne pa spodbujati »nelojalno konkurenco.«

Tržič

Izobraževanju posvetiti več pozornosti

Tržaški občinski svet zveze sindikatov ocenjuje, da je treba izobraževanju sindikalnih aktivistov posvetiti več pozornosti, hkrati pa poskrbeti, da bo to izobraževanje primernejše in po-

polnejše, kar pa terja več znanja tudi od organizatorjev izobraževanja. Poudarjajo, da je izobraževanje in usposabljanje sindikatu v tržaški občini v prejšnjem letu precej manjše, kot so se na izobraževalnih seminarjih najprej zbrali predsedniki sekretarji in blagajniki osnovnih organizacij sindikata, poleg tega še drugi sindikalni aktivisti. Omenjene oblike izobraževanja so dobro uspele, vendarle niso bili tudi seminarji, za katere ocena ne velja. To še posebej velja za seminar, na katerem so se zbrali člani samoupravne delavske kontrole.

Ker je v tržaški občini tričetrt na novo izvoljenih predsednikov osnovnih sindikalnih organizacij, je občinski svet letos že pripravil seminar, ki je polnoma sicer ni uspel, vendar je pokazal, da kaže v prihodnje pogostejše pripravljati izobraževalna srečanja sindikalnih aktivistov, hkrati pa tudi spodbujati njihovo individualno izobraževanje.

Priljubljen

Začetek predkongresne aktivnosti na obalnem območju

Potrebujemo sposobnejši sindikat

S posvetom širšega sindikalnega aktiva v koprski občini se je pričela predkongresna dejavnost, ki bo potekala vse do sredine septembra.

Na posvetu so obravnavali predložene osnutke dokumentov za 9. kongres ZSS in se dogovorili, kako in na kakšen način je potrebno izvesti javno razpravo v osnovnih organizacijah sindikata in drugih sindikalnih organih.

V predkongresni aktivnosti mora sleherna organizacija sindikata oceniti, kako je v preteklih štirih letih uresničevala sklepe osmega kongresa ZSS, saj bo to prispevalo k nadaljnjemu uveljavljanju aktivne in ustvarjalne vloge sindikata v pogojih samoupravljanja in krepite družbenoekonomskega položaja delavcev v organizacijah združenega dela.

Na posvetu so namenili posebno pozornost trem kongresnim dokumentom: poročilu o delu RS ZSS in njegovih organov

v obdobju med obema kongresoma, osnutku sklepov in predlogu novega statuta ZSS.

Poudarili so, da je potrebno še nadalje organizacijsko in kadrovske usposobljati osnovne organizacije sindikata kot temeljne oblike sindikalnega delovanja, kjer je konkretno razreševanje družbenih in samoupravnih problemov vsakodnevna naloga in dolžnost sindikata.

Osnovna organizacija sindikata mora zato biti idejno in politično usposobljena, njena vloga se potrjuje v neposredni družbenopolitični aktivnosti med delavci in razreševanju problemov ter v sprotne in stalnem kritičnem ocenjevanju samoupravnih odnosov.

Osnovna pozornost v javni razpravi do kongresa bo namenjena družbenoekonomskemu položaju delavca, problematiki gospodarjenja in samoupravnega planiranja, nagrajevanja po delu, samoupravnemu združevanju dela in sredstev, nadaljnjemu

razvijanju samoupravljanja na vseh področjih, učinkovitejšemu reševanju socialne problematike, življenjskih in delovnih razmer zaposlenih, krepite večje prisotnosti sindikata v krajevnih skupnosti, uresničevanju delegatskega in skupščinskega sistema ter drugim pomembnejšim vsebinskim vprašanjem.

Udeleženci posveta so sprejeli rokovnik za izpeljavo javne razprave o osnutkih kongresnih dokumentov, ki bo v koprski občini zaključena 15. septembra z razširjeno sejo občinskega sveta ZSS. Na kateri bodo analizirali potek razprave in zbrali vse pripombe in stališča iz osnovnih organizacij sindikata.

Miloš Svanjak

mesokombinat perutnina ptuj

Perutninske farme
Mesna industrija
Tovarna krmil
PP Commerce
Servis
Obrat za kooperacijo
Ptujška tiskarna
Skupne službe

Vsem delovnim ljudem
in občanom čestitamo
za praznik občine Ptuj!

Pomurju si z vsemi močmi prizadevajo omiliti posledice katastrofalnega neurja s točo

Da bi obupali — to pa ne!

Kmetje v Pomurju, ki so sejali, a ostali brez žetve, čutijo, da v teh dneh niso sami. Vedo, da za njimi stoji širša družbena skupnost, da se je — kot že tolikokrat doslej v podobnih katastrofah — izkazala solidarnost...

Nadaljevanje s 1. strani

...v svoje Brezovce. Morda je nekaj mislila na svojega sina, ki v občini gara za marke. Pred leti se je sel gori, so povedali sosedje, da si tam prislužil novo gospodarsko poslopje. Lani ga je po nevih, nato pa se je spet vrnil na domsko, da bi ga s tamkajšnjimi kmetijami opremil še s kakšnim strojem. Pa je šel 18. julija ves dan v polje, k hudiču...
Srečal naprej proti Cankovi potjo kvišku veje golih dreves. Njegov šumenja listov ob potnih sapicah tod letos ne bo več. Čaka jih je neusmiljeno sklestila drevo prinesla prerano jesen. Nam zadaj je ženska z grabljami vrgala v zemljo zabito travo, da se je mož z motorno kosilnico lahko pokosil. Kolikor se je je dalo. »Saj ni vredna niti toliko, kolikor je truda s košnjo«, je rekla. »A jo moram pokositi, sicer bo začela gniti in ovi-
...rast nove...« Podobna slika opazovalcu nudi tudi na žitnih poljih. »Ja, z obračalnikom smo zbrali skupaj toliko slame«, pravi Danica Horvat in z roko kaže na dva zlatorumena kupa velikega polja. »Žito nam tako ali tako toča omlatila, tale pa bo vsaj za kratek časa dostavila za steljo naši živini.« V terek je bilo, 18. julija, čez šest popoldne, se spopadla usodnega dne 58-letni Ivan Zorko, ki je sicer v vasi Brezovci tudi predsednik krajevne organizacije SZDL. »Nenadoma se z vseh strani tako pooblašča da je postalo prav temno. Zatem pa se je začelo vsi-
...neba. Samo deset minut je trajala kar suha toča, šele ka-
...se je z njo pomešal dež. Toča je bila velika kot kozarec. Vreda je zatekla zunaj in mu vsem razbila nos. Meni je podstotno uničila pšenico in krompir, večji del krme, krompir pa opomogla. Poglejte, spet
...Zatem pa je naenkrat prišel strokovnjaki pravijo, da je pihal s hitrostjo več kot 100 km na uro. Doma mi je izru-
...metal vse stebre in s poslopja. Koro so mi omenili na 5.600 di-
...v in če jih bom res dobil, si opomogel...«
...ja, kaj takega ne pomnim. To se je vslo, da nismo nič vi-
...le lomljenje in razbijanje se ališalo«, nadaljuje 62-letni Štefan Podlesek, oče dveh otrok. Poglejte, lani sem si zgradil tale
...za 25 glav živine. Strehe sem zgradil po toči pa jih je 25 ostalo
...to je grozno! Vse je uniče-
...Pa tri hektare krme sem že opravljen. Ko je vihar od-
...mi vse uničil. Pa trava zunaj je uničena. Silaže pa imam
...za tri tedne...«
...eno. Ko sva jih zjutraj hotela opraniti, so se preplašeno sti-
...je jesti. Kaj mislite, kako je bila preplašena, ko pa je celo
...tako treskalo«, vznemirjeno pravi 42-letni Roman Janža. »Na polju mi je vse uniči-
...No, ker sem v kooperaciji, sem krmno žito dobil od zadrage. A
...veste, dodajal sem tudi lastno žito. Tako človek pač malo več
...Brezovcih domuje tudi tri-
...storkelj. Ker so jim gospo-
...že davno tega z žicami prič-
...ni gnezda k dimnikom, so vsa
...ala na svojih mestih. Vseeno

Ivan Zorko

Štefan Podlesek

Roman Janža

Danica Horvat

Takole kot ta žena iz Brezovcev v teh dneh marsikje v Pomurju brskajo po ruševinah, ki jih je za sabo pustil vihar, in iščejo orodja, ki jim je prizaneslo. Vse drugo pa nosijo na smetišča...

pa je toča med njimi zahtevala svoj krvni davek. Eno je pobila do smrti. Vrabcev pa v vasi sploh ni več videti...
Človek, ki ni videl razdejanja, kakršnega je v Prekmurju zapustila toča, si težko vsaj približno predstavlja, kaj se je tam tistega usodnega torka 18. julija 1978 sploh dogajalo. Zato naj govori-
...številke, ker smo se ne nane pač bolj navadili:
Stoodstotno je uničen pridelek v tako imenovani »črni coni«, ki obsega površine vasi Brezovci, Cankova, Domajinci, Gorica, Gelinci, Korovci, Lemerje, Martjanci, Moravci, Predanovci, Puconci, Puževci, Sebeborci, Skakovci, Strukovci, Tešanovci in Topolovci. Delno je bil uničen pridelek še v 44 vaseh mursko-soboške občine, torej je škoda utrpelo 61 vasi, ki pokrivajo 24.300 hektarov ali preko 35 odstotkov občinskega ozemlja! In če to škodo prevedemo v dinarje, dobimo 21,1 stare milijarde din! V lendavski občini je bilo prizadetih 28 odstotkov obdelovalnih površin (škoda 7 starih milijard dinarjev), v radgonski pa 27 (škoda prek 7,5 milijard starih dinarjev).
Skupno je bilo torej prizadetih kar 43 odstotkov obdelovalnih površin teh treh pomurskih občin, škoda, ki je prizadela kmetijsko proizvodnjo pa znaša blizu 35 milijard starih dinarjev! Če k temu dodamo še škodo, nastalo v gozdarstvu (hud veter je

izruval ali polomil drevesa na šestih hektarih), je toča prizadela občine Murska Sobota, Gornja Radgona in Lendava za 379.750.000 dinarjev, skratka za skoraj 38 starih milijard! Številka pa se utegne še povzpeti, ko bodo ugotovili škodo, ki je prizadela gospodinjstva...
V Gornji Radgoni pa bodo posledice dveh neurij s točo (prvo je bilo pred mesecem) tudi dolgoročne. V njihovih vinogradih bodo letos pridelali kar 70 vagonov grozdja manj, prihodnje leto pa bo še vedno 50 odstotkov grozdja manj, četudi bi bila letina odlična...
In kakšne so še sekundarne posledice neurja?
Največji je izpad v krmni bilanci. Primanjkljaj — 30.000 ton koruze in 20.000 ton pšenice — je ogromen. Če bi to vplivalo na klanje živine, bi se kaj kmalu vrnil na začetek izvajanja srednjeročnega programa razvoja. Kajti samo ABC Pomurka ima v hlevih (družbenih in zasebnih) letno 87.000 prašičev in 30.000 GO-ved, ki dajejo 65 milijonov litrov mleka!
Toda pomurski kmetje v teh težkih dneh po neurju niso ostali sami. Posledice jim blaži solidarnost družbe, ki jim je takoj priskočila na pomoč. Družbenopolitične organizacije v teh občinah in republiški izvršni svet so nemudoma sprejeli ukrepe, da bi kar najhitreje sanirali nastalo stanje. Tako kmetov ne bo treba

klati živine, kajti prvi kontingent uvoza koruze je namenjen njihovim potrebam, v višini dveh tretjin vrednosti jim bodo tam, kjer so utrpeli več kot 50-odstotno škodo, regresirali seme, umetna gnojila in tudi dvakratno zaščitno škropljenje sadovnjakov in rastlinjakov. Rejcem živine v »črni coni« so za dvajset dni zagotovili po 3,5 kg krmne mešanice, trem najbolj prizadetim občinam pa je IS skupščine SRS iz rezerve odobril 5 milijonov dinarjev. Solidarnost pa so izkazali tudi delavci v teh občinah. Ob prostih sobotah bodo zavrteli stroje, enodnevni zaslužek (3,5 milijona din) pa namenili prizadetim kmetovalcem. Republiški organi, ki so se zavzeli za pomoč, so se tudi že dogovorili z ZSMS, da bo pripravila na Gorenjskem, Primorskem in Notranjskem, kjer je precej travnikov in senožeti, ki jih ne izkoriščajo več, mladinske akcije košnje trave. Tako bi precej omilili krmni primanjkljaj. Tistim, ki jim je toča poškodovala tudi poslopja, je zavarovalna skupnost Triglav že poravnala škodo. Žal pa to kmetje plačujejo nizke zavarovalne premije... Tudi prioriteta dobav cementa je že zagotovljena.
Kmetje v Pomurju, ki so sejali, a ostali brez žetve, čutijo, da v teh dneh niso sami. Vedo, da za njimi stoji širša družbena skupnost, zato vsemu navkljub z zaupljivimi očmi zrejo naprej.

Vnovič izpričana solidarnost

Nadaljevanje s 1. strani

Solidarnostna akcija za odpravo posledic elementarnih nesreč, ko so nas prizadele s točo in neurji v juniju in juliju se je že začela. Izkazali so se zlasti občinski štabi, civilna zaščita, krajevne in komunalne skupnosti in kmetijske organizacije. Tudi republiški izvršni svet je že sprejel nekaj ukrepov za oblažitev posledic neurja. Sprejel je, denimo, odlok o prepovedi klanja nekaterih vrst živine, zahteval je možnost za uvoz koruze in zmanjšanje dajatev pri tem uvozu in zagotovil 29 milijonov dinarjev za regresiranje umetnih gnojil, semen in krme. Za zdaj je na prizadetih območjih dovolj krme, semen in umetnih gnojil, čez nekaj tednov pa jih bo zmanjkalo. Preorati bo namreč potrebno kakih 10 tisoč ha zemlje in pohiteti bo treba, kajti časa za setev strnišnih površin je ostalo bore malo.
Nekatere organizacije združenega dela so že sklenile, da bodo pomagale kmetom, prizadetim v tej ujmi. Izvršni odbor predsedstva republiške konference socialistične zveze je podprl njihovo obliko pomoči, hkrati pa je predlagal, da bi za zdaj počakali z republiško solidarnostno akcijo v kateri naj bi združili enodnevni zaslužek delavcev; o tem naj bi se odločili na jesen, ko bodo pristojne službe dokončno ugotovile, kolikšna je resnična škoda in kaj bodo prispevali dosežani ukrepi izvršnega sveta.
Pred dnevi je tudi republiški svet Zveze sindikatov Slovenije oblikoval svoje stališče do prizadevanj za odpravo posledic nedavnih ujmi. Vsem sindikalnim organizacijam in njihovim vodstvom je 31. julija letos poslal pismo, v katerem je rečeno, da bomo slovenski delavci sodelovali pri odpravljanju posledic te naraven katastrofe.
V svojem pismu pravi, da je nekatera področja Slovenije junija in julija zadela obsežno neurje s katastrofalno točo in viharji. V juniju so bila močno prizadeta območja Lendava in Ptuj. Dne 13. 7. 1978 je neurje zajelo del območja občin Tržič, Kranj, Kamnik, Domžale, Ljubljana-Bežigrad, Ljubljana-Polje ter Grosuplje in nekaj ur kasneje občino Maribor, Lenart in Ptuj. Pet dni kasneje je vihar s točo zelo prizadel najpomembnejše kmetijsko področje Slovenije, torej občine Murska Sobota, Lendava in Gornja Radgona. Dne 19. 7. je neurje s točo pustilo v občinah Tolmin, Nova Gorica, Sežana, Ilirska Bistrica Koper, Izola, Piran.
Po doslej zbranih podatkih je v vseh prizadetih občinah za kakih 920 milijonov dinarjev škoda. Največ škode je bilo na področju Pomurja, kjer je bil v 18 vaseh

pridelek povsem uničen, pa tudi na mariborskem področju, na goriškem in kranjskem. Največja škoda (kakih 770 milijonov dinarjev) je v kmetijstvu.
Škoda je torej tako velika, da zahteva družbeno akcijo. Sekretariat predsedstva republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije je na svoji seji 26. 7. 1978 razpravljaval o tej škodi in ocenil, da le-ta zajema tolikšen obseg, da je za ublažitev njenih posledic nujna široka akcija na slovenskem.
Na skupni seji izvršnega odbora socialistične zveze in koordinacijskega odbora za odpravo naravnih nesreč pri republiški konferenci so sodelovali tudi predstavniki predsedstva republiškega sveta ZSS; takrat so izoblikovali naslednja stališča sindikata:
»— podpiramo aktivnosti, ki v mejah širše solidarnosti Slovenije že tečejo in jih je spodbudil Izvršni svet Skupščine SR Slovenije. Učinke te aktivnosti bomo sprti spremljali;
— podpiramo vse pobude, oblikovane v posameznih občinah in v OZD za zbiranje sredstev solidarnosti za pomoč prizadetim. Sodimo, da se morajo občinski sveti zveze sindikatov in osnovne organizacije vključiti v to akcijo;
— podpiramo tudi pobude za organiziranje skupne solidarnostne akcije v Sloveniji za zbiranje enodnevnega zaslužka delavcev, ki jo je po našem mnenju potrebno razširiti tudi v skupno solidarno akcijo kmetov, upokojencev in zasebnih obrtnikov, vendar sodimo, da glede na uspešen potek solidarnostne pomoči in obdobje letnih dopustov odložimo to akcijo do septembra. V tem času naj bi proučili možnost uporabe solidarnostnih sredstev, ki smo jih že zbrali, in pripravili vse potrebne kriterije za bodoče dajanje solidarnostne pomoči na tem področju. Torej, kolikor sedanja sredstva solidarnosti ne bi zadostovala za oblažitev posledic neurja, se bomo septembra dogovorili za široko solidarnostno akcijo v višini enodnevnega zaslužka. Predlagamo vsem občinskim svetom Zveze sindikatov Slovenije, zlasti še na prizadetih področjih, da sproti spremljajo dejavnost za odpravo posledic elementarnih nesreč, ter da nas o vseh problemih obveščajo. Tako bomo tudi sindikati ponovno potrdili našo organiziranost in uspešnost v zagotavljanju široke solidarnosti in medsebojne pomoči.«
J. V.

V družboslovni zbirki založbe Delavska enotnost izide v septembru knjiga

dr. Pavao Brajša:

SPLOŠNA PSIHODINAMIKA SAMOUPRAVNEGA VEDENJA

Samoupravljanje, meni avtor, psihiater-praktik, ima tudi svoj psihološki oziroma psihodinamični aspekt in to je psihodinamika samoupravnega vedenja. Knjiga — napisana preprosto, razumljivo, bralno — pripoveduje o univerzalnosti samoupravnega vedenja kot specifičnega stališča do življenja in odnosov med ljudmi. Namenjena je vsem tistim, ki se žele podrobneje seznaniti s tistim, kar se dogaja v nas in okrog nas v času samoupravne preobrazbe naše družbe.

Cena 250.— dinarjev.

Kaj je pokazala prva analiza samoupravnih odnosov o združevanju dela delavcev v temeljnih organizacijah

Obveščanje

Franci Polak

Jugoslovanski center za teorijo in prakso samoupravljanja v ustanavljanju je na pobudo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije in republiškega sekretariata za delo izvršnega sveta Skupščine SRS prevzel izvedbo prve analize samoupravnih sporazumov o združevanju dela delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela. Iz obsežnega gradiva bodo posamezni avtorji analize v nekaj nadaljevanjih skušali prikazati temeljne značilnosti analiziranih sporazumov.

Uvod

V sporazumu o združevanju morajo biti določene tudi osnove za obveščanje delavcev. Izpeljava teh osnov seveda mora biti podrobno urejena v drugih samoupravnih splošnih aktih.

Ta temeljni akt predstavlja osnovo za preobrazbo družbenoekonomskih odnosov s področja dohodkovnih odnosov in delitve, delovnih razmerij ter obveščanje delavcev. Zatorej je nujna povezanost med spreminjenimi podlagami delavčevega položaja in obveščanjem.

»Tega premika v osnovah, ki opredeljujejo objektivni družbenoekonomski položaj delavca, ne moremo zamenjati z nobenim nadomestilom. Gre namreč za premik v osnovah, na katerih se oblikuje delavčeva družbenoekonomska osebnost, njegov družbenoekonomski interes, njegovo družbenoekonomsko obzorje in obseg v realnosti družbene reprodukcije. S tem se oblikuje delavčeva osebnost, ki je subjekt informacij, njihovega oblikovanja, pretoka, uporabe, itd.«¹

V praksi sta najbolj pogosto opredeljeni osnovi, da je obveščanje podlaga za samoupravno odločanje in obveščanje ter pravica in dolžnost delavca v združenem delu. Nihče ne oporeka takim trditvam, a za opredelitev osnov obveščanja in izpeljavo sistema je potrebno izhajati iz vsebine odnosov v združenem delu na družbenoekonomskih sestavinah dohodkovnih odnosov. »To je na sestavinah, ki ekonomsko objektivno opredeljujejo družbenoekonomski položaj delavca v združenem delu kot družbenega nosilca živega dela in upravljanja v tekočem delu ter gospodarjenja in upravljanja z minulim delom v družbeni re-

produkciji. V teh odnosih so izvori informacij v rokah združenih delavcev. V teh odnosih so gospodarske informacije le eno od sredstev za uveljavljanje neposrednih avtentičnih, skupnih in družbenih interesov delavcev v prizuvojni in družbeni reprodukciji. Gospodarske informacije delavci torej uporabljajo kot eno od sestavin pri uveljavljanju svojih interesov. V teh pogojih preneha biti gospodarska informacija eno od sredstev, s katerimi se manipulira pri urejanju družbenoekonomskih odnosov s pozicij dominacije enega interesa, ampak postane sredstvo za spoznavanje objektivnih gospodarskih dejstev.

Iz povedanega povsem jasno izhaja, da družbena preobrazba terja tudi preobrazbo osnov obveščanja. Terja odpravo monopola nad gospodarskimi informacijami, ker le-ta omogoča manipulacijo z njimi v korist dominacije nekega interesa. To pa je možno doseči samo s preobrazbo osnov, ki opredeljujejo družbenoekonomski položaj delavca v združenem delu. Objektivni družbenoekonomski položaj delavca, ki ga opredeljujejo družbenoekonomske osnove odnosov v združenem delu, zlasti osnove, ki opredeljujejo pridobivanje dohodka in prisvajanje osebnega dohodka na podlagi delovnega prispevka k ustvarjanju dohodka, so podlaga, ki opredeljuje delavčev odnos do gospodarske informacije in do njegovih delovnih in upravljaljskih opredelitev ter ravnanja na podlagi gospodarskih informacij.«²

Tudi pri določanju osnov obveščanja moramo upoštevati celovitost in povezanost določb ustave in zakona o združenem delu.

Določbe o obveščanju delavcev moramo povezovati z določbami zakona o združenem delu, ki obravnavajo npr. odločanje o sredstvih, razporejanju dohodka in čistega dohodka, pri delitvi sredstev za osebne dohodke, pri delovnih razmerjih, razlage za združevanje dela in sredstev v delovno organizacijo itd. V določbah zakona o izkazovanju dohodka je, denimo, predpisano, da je treba določene kazalce s področja združevanja dela in sredstev, delitve čistega dohodka in osebnih dohodkov delavcem

vnaprej posredovati kot osnovo za njihovo kasnejše samoupravno odločanje.

Pri uresničevanju pravic, obveznosti in odgovornosti delavcev na področju obveščanja smo v analizi sprejetih sporazumov ugotavljali izpeljavo določil zakona o združenem delu. Prav tako pa smo bili pozorni na vsa tista določila, ki bi jih lahko opredelili kot kreativnost oziroma konkretizacijo posebnosti pri obveščanju delavcev v posamezni temeljni organizaciji.

Povsod na splošno o obveščanju

V veliki večini (več kot 90 %) sporazumov o združevanju smo našli najmanj eno splošno določbo o obveščanju. Od 160 analiziranih sporazumov nima nobene določbe šest sporazumov. Za te sporazume lahko rečemo, da niso skladni s 336. členom zakona o združenem delu.

Na osnovi splošnih določb o obveščanju, ki so zapisane praktično v vseh sporazumih o združevanju, lahko zaključujemo: **formalno je obveščanje dobilo svoje mesto v temeljnem samoupravnem normativnem aktu. Ena ali več splošnih določb o obveščanju pa delavcem še ne omogoča uresničevati svojih pravic, obveznosti in odgovornosti v socialističnem samoupravnem sistemu.**

Obveščanje delavcev je pogoj za delo in samoupravno odločanje, od osebnega izjavljanja in podpisovanja do zavzemanja stališč, smernic ter mnenj v okviru delegatskega sistema in uresničevanja delavske kontrole. Obveščanje zagotavlja tudi kontrolo izvrševanja določil samoupravnih aktov, planov ter sprejetih odločitev. Prav tako obveščanje omogoča uveljavljanje odgovornosti delegatov, nosilcev pooblastil in javnih funkcij.

V sporazumu o združevanju je treba razrešiti, kako poteka obveščanje o zadevah, ki so skupnega pomena v delovni (sestavljeno) organizaciji, zlasti s področja skupnega prihodka, skupnega dohodka in izvrševanja skupno dogovorjene poslovne politike idr.

Zato je ob določanju osnov za urejanje družbenoekonomskih odnosov obveščanje sestavni del. Te osnove ni mogoče prepisovati iz zakona, niti od druge temeljne organizacije. **Prepisana določba**

se praviloma kaj hitro pokaže kot neuporabljiva, saj tisti, ki jim je namenjena, kmalu spoznajo, da je pri njih obveščanje »le na papirju«, odnosi, ki jih želijo spreminiti ali uveljaviti, pa ostajajo nespremenjeni.

Odgovornost za obveščanje

S sporazumom o združevanju delavci urejajo svoje pravice, dolžnosti in odgovornosti. Vsi se zavedamo potrebe in nujnosti, da moramo določiti delavce v strokovnih službah za zbiranje, urejanje in posredovanje podatkov, informacij in gradiv ter pri tem tudi opredeliti njihovo odgovornost. Delavci, katerim je obveščanje njihova delovna dolžnost, storijo hujšo kršitev delovne dolžnosti, če prekršijo določbe o rokih, zavestno dajejo pomanjkljive ali napačne podatke ali zamolčijo take, ki vplivajo na odločitve.

Zakon določa, da je odgovorni delavec tudi materialno odgovoren, če je imela neresnična informacija za posledico sprejete odločitve s škodljivo posledico, ali če škodljiva posledica zaradi zamolčanja nastalih sprememb ni bila preprečena.

Samo v dvaintridesetih (20 %) sporazumih o združevanju smo našli določilo, da je med hujšimi kršitvami delovnih dolžnosti navedeno tudi neizpolnjevanje rednega obveščanja. Od vseh pa je samo v dveh sporazumih določena oseba, ki skrbi (mora) za redno obveščanje.

Ugotavljamo torej, da osnov za določanje odgovornosti pri obveščanju v sporazumih še ni. Zato se bomo morali za redno, pravočasno, resnično, popolno ter po vsebini in obliki dostopno obveščanje v preobrazbi družbenoekonomskih odnosov nenehno zavzemati in spreminjati obstoječo prakso. Zelo redka so tudi določila, ki zavezujejo delavce, da se morajo s posredovano informacijo seznaniti in jo upoštevati pri zavzemanju svojih stališč in odločitev.

¹ Roman Albreht, *Obveščanost delavcev*, Delo Ljubljana, 4. 11. 1977

² Roman Albreht, *isti vir*

Prihodnjic: Kriteriji in vsebina obveščanja

IZ PRAKSE SODIŠČ ZDRUŽENEGA DELA

Ivan Žužek

Status kolporterjev je uredil zakon

Velika delovna organizacija, ki se ukvarja z izdajo časopisov, ima sklenjenih več deset pogodb o prodaji časopisov. Ti prodajalci-kolporterji prodajajo časopise v imenu in na račun delovne organizacije. Po pogodbi, ki je sklenjena med Gospodarsko zbornico Slovenije in Skupnostjo pokojniškega in invalidskega zavarovanja Slovenije, so invalidsko zavarovani, prav tako pa imajo tudi pravice iz zdravstvenega zavarovanja. Delovna organizacija jim celo zagotavlja letni dopust, regres za letni dopust, materam pa nadomestilo v času porodniškega dopusta. Status kolporterjev je torej zelo podoben statusu delavca v združenem delu. Razlikuje se seveda zaradi bistvenega odnosa do družbenih sredstev, saj kolporterji nimajo samoupravnih pravic.

22 kolporterjev te delovne organizacije je sprožilo pred sodiščem združenega dela postopek in zahtevalo, da sodišče ugotovi, da imajo status delavca v delovnem razmerju.

Sodišče združenega dela zahtevku ni ugodilo, saj velja upoštevati, da je status kolporterjev urejen v zakonu o blagovnem prometu (Uradni list SRS, 21-77). Res je, da njihov status dalj časa ni bil urejen, saj ga je prvotno opredelil zakon o tisku in drugih oblikah informacij iz leta 1960. Ta zakon je bil v bistvu razveljavljen z zakonom o javnem obveščanju (Uradni list SRS, št. 7-73).

Zakon o združenem delu predvideva in pooblašča, da lahko republiški zakoni določijo pogoje in način, kako delavec lahko prevzame s pogodbo obveznost, da bo sam ali skupaj s

člani svoje družine prodajali samezne proizvode določene vrste. V naši republiki je na področju tega pooblastila zakonodajni svet Republike Slovenije, ki je v členu 10. Statuta Republike Slovenije določil, da delovni ljudje, ki sami ali skupaj s člani svoje družine opravljajo prodajo na področju, ki je v skladu s 10. členom, med drugim tudi časopise. Odnosi med temi delovnimi ljudmi in delovno organizacijo urejajo na podlagi pismenih pogodb o delu. V skladu s 10. členom o delu pa delovni ljudje opravljajo prodajo na določenem imenu organizacije združenega dela in na njen račun.

Kolporterji torej niso delavci v opravljanju dela osebno kot delavec v združenem delu, ampak lahko opravlja skupaj s svojimi družinami, kar pomeni, da so finančni vir k družinski proračunu. To pa seveda pomeni, da organizacije združenega dela ne bi zaposlovali kolporterjeve prodajalce časopisov kot delavce v delovnem razmerju.

Kolporterji, ki so sprožili pred sodiščem združenega dela, imajo svoj status urejen s pogodbo, ki jo vsako leto sproti delovna organizacija. Organizacija združenega dela posveča temu statusu posebno pozornost, ki ga ureja pravilnikom. Če delavec ne opravlja dela po pogodbi, mora biti, da jim tako delo ne prinese primerne dohodke oziroma da jim prizadeti zaradi statusa kolporterja, imajo seveda možnost, da godbo odpovedati in skleniti delovno razmerje. Delavec v delovnem razmerju pa je vezan samo na delovni čas, ampak ne na delovno disciplino, na delovno delo itd., kar smo že omenili. Prav zato kolporterji pred sodiščem združenega dela niso vezani svojim zahtevkom.

Pogoj: moralnopolitične kvalitete

Neštetokrat zasledimo v razpisih ali objavah prostih del oziroma nalog med drugim tudi pogoj, da mora delavec izpolnjevati moralno-politične kvalitete oziroma da mora imeti moralno politične vrline itd. Posebej je to določeno v razpisih za dela in naloge, ki jih opravljajo delavci s posebnimi pooblastili in odgovornostmi.

Po čl. 167. Zakona o združenem delu, ki vsebuje ustavno načelo glede sklepanja delovnega razmerja, lahko vsak svobodno, enakopravno in pod enakimi pogoji sklene delovno razmerje z delavci v temeljni organizaciji na način, ki ga določata zakon in samoupravni splošni akt. Poudarek je torej na svobodni odločitvi, enakopravnosti in izpolnjevanju enakih pogojev. Glede izpolnjevanja pogoja moralnopolitičnih kvalitete prihaja dokaj pogosto do sporov, v katerih so doslej sodišča združenega dela izoblikovala naslednja stališča:

1. Sodišče združenega dela ni pristojno ocenjevati, ali ima kandidat ustrezne moralno politične kvalitete za opravljanje določenih del in nalog, pač pa lahko ugotavlja resničnost ali neresničnost dejstev na katerih temelji ocena o delavčevih moralnopolitičnih kvalitetah. Takšno stališče je bilo zavzeto pred vsemi sodišči združenega dela v Jugoslaviji, saj je večje število najvišjih sodišč združenega dela v republikah že obja-

vilo odločitve v tem smislu. Če je bilo objavljeno stališče sodišča združenega dela Srbije v pisu »Savremena praksa« 3. 7. 1978.

2. Sodišče združenega dela ocenjuje, ali ima kandidat ustrezne moralno politične kvalitete drugega kandidata, kajti s polnjenjem pogoja, da ima kandidat moralnopolitične kvalitete, je lahko izbran oziroma sklene delovno razmerje.

Tako je kandidat izpolnjeval izbiro ter zagotavljal, da ima boljše moralno-politične kvalitete od izbranega kandidata. Tako tehtanje seveda ne pomeni priti v poštev, kajti kandidati niso uspeli v sporu pred sodiščem, tedaj, če bi dokazal, da ima kandidat, ki je sklenil delovno razmerje, ne izpolnjuje vse pogoje, oziroma da ne izpolnjuje pogoja glede moralnopolitičnih kvalitete. Stališče, da ima kandidat prednost tisti kandidat, ki ima družbenopolitično boljše kvalitete, je v nasprotju z navedenimi konitimi določilom Zakona o združenem delu oz. z Ustavo, ki v načelom o svobodnem in enakopravnem sklepanju delovnega razmerja, seveda ob izpolnjevanju enakih pogojev. Ni mogoče torej govoriti o boljših ali slabših kvalitetah, kajti če delavec polnjuje vse pogoje, ima moralna organizacija pravico, da izbere po lastni odločitvi načelu proste izbire v smislu 172. Zakona o združenem

TA TEDEN V ŽARIŠČU

BRIONI — Predsednik republike Josip Broz Tito je sprejel zveznega sekretarja za zunanje zadeve Josipa Vrhovca, ki ga je seznanil z delom in rezultati konference zunanjih ministrov nevrščenih držav, ki je bila v Beogradu. Predsednik Tito je sprejel tudi predsednika skupščine SFRJ Dragoslava Markovića. Ta ga je obvestil o rezultatih obiska delegacije jugoslovanske skupščine v ZDA ter o srečanjih in pogovorih, ki so bili ob tej priložnosti.

BEOGRAD — Na krajšem uradnem in prijateljskem obisku je v Jugoslaviji ostal kenijski zunanji minister Vajaki, ki je vodil delegacijo svoje države na beograjski konferenci nevrščenih. Z zveznim sekretarjem za zunanje zadeve Josipom Vrhovcem in drugim jugoslovanskimi sogovorniki se je pogovarjal prav o minulih konferenci ter o dvostran-

skem sodelovanju, ki je že zdaj zelo razvejano. Minister Vajaki se je ob tej priložnosti zahvalil za pomoč jugoslovanskega gospodarstva razvojnim težnjam v Keniji.

TRST — V zamotanem povolitnem položaju na Tržaškem je KP jasno povedala, da se ne bo pogovarjala s predstavniki tako imenovane »liste za Trst«, ki bi rada vstopila v koalicijski občinski tržaški odbor. Tudi radikalci so se z ostrimi besedami odpovedali koalicijski s »protiosimsko listo za Trst«, tako da se je krog možnih delegacij zelo skrčil. Krščanska demokracija se za zdaj še ni jasno izrekla, na izbiro pa ima samo koalicijski s KP ali »listo za Trst«.

LIZBONA — Vladna kriza na Portugalskem se nadaljuje. Predsednik republike Eanes je sredi tedna zahteval od političnih strank, da jo rešijo v enem tednu,

sicer bo sam sestavil prehodno vlado in razpisal predčasne splošne volitve. Portugalski predsednik sodi, da bi bila lahko sedanja politična kriza zelo nevarna za demokracijo v državi in se zavzema za dogovor med socialisti in demokratičnim centrom, katerih vladna koalicija je pred časom razpadla in povzročila vladno krizo.

PARIZ — Francoski predsednik Valery Giscard se je pogovarjal z alžirskim zunanjim ministrom Butefliko, ki je po pogovoru prispeval k izboljšanju odnosov med državama. Povedal je tudi, da bi Francija s spremembami nekaterih svojih stališč lahko prispevala k reševanju problema Zahodne Sahare. Medtem je poslanec mavretanske vlade v Bruslju povedal, da potekajo priprave za pogajanja o mirni rešitvi problema Zahodne Sahare.

WASHINGTON — Tako kot ameriški senat je tudi predstavniški dom kongresa pooblastil predsednika Carterja, da ukine prepoved na izvoz orožja Turčiji. Ta sklep pa pogojuje z zahtevo, da Carter dokaže kongresu, da je preklic prepovedi v prid ZDA in pakta NATO kot tudi, da se bo turška vlada bolj konstruktivno lotila reševanja ciprskega problema.

BEIRUT — Medtem ko redna libanonska armada postopoma prodira na jug dežele, da bi upostavila nadzorstvo nad tem »ročim« območjem dežele in zagotovila mir, so očitni poskusi Izraela, da bi to preprečil. Libanonski premier Hos je o tem izjavil, da Izrael znova kaže napačne namene do Libanona.

B. K.

Obiskali smo zdravstveni dom Ljubljana-Vič

Sindikata, ki se »kali«

Marjan Horvat

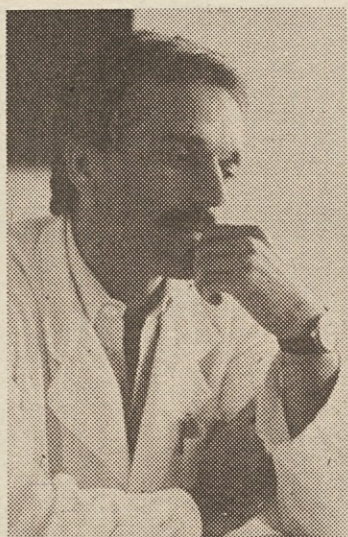
Ze nekajkrat smo se v našem uredništvu pogovarjali o organiziranosti v ljubljanskem zdravstvenem domu, o dilemah, katerimi se srečujejo njegovi delavci pri oblikovanju novih dohodkovnih in samoupravnih razmerij in kajpak tudi o tem, kaj pomeni sindikata v tej dejavnosti o svoji organizaciji, kako vrednotijo in kako bi morali upravljati smeri političnega dela sindikata v osnovnih organizacijah zdravstvenih domov, da bo sindikat takšno veljavo, kot mu pripada.

Za nekoličan globlji vpogled na dogajanja nam je kar prav naša informacija, da številni zaposleni v TOZD Zdravstvenega doma v ljubljanski občini Vič-Rudnik niso zadovoljni s pravilnikom o delitvi sredstev za osebne dohodke, ki so ga sicer precej precej sprejeli. To je bila za nas iztočnica, o tem smo skušali dobiti odgovore od zaposlenih in kajpak tudi njihova mnenja, kako bi moralo biti z zakaj temu ni tako.

Oglasili smo se pri predsedniku osnovne organizacije sindikata v viškem zdravstvenem domu dr. Andreju Gučeku.

»Vajprej moram povedati,« je dejal dr. Guček, »da smo soračerno mlada temeljna organizacija združenega dela. Prav zato čas posvečamo v izvršnem odboru sindikata največ skrbi samsamopravni zakonodaji, »pravilnikom«, kajti to je osnova za vsako delo, za kolikor toliko uspešne in zdrave odnose in s tem tudi za dobro počutje ljudi v naši temeljni organizaciji združenega dela.

»Izvršni odbor sindikata organizira javno razpravo o vseh dokumentih, daje pripombe in po potrebi razpravi tudi »sešteje« medloga na osnutke samoupravnih aktov. Tako smo storili tudi v javni razpravi o pravilniku o delitvi sredstev za osebne do-

Dr. Andrej Guček

Sonja Gregurek

Erna Kočevar

Štefka Komator

Marija Jamnikar

hodke, ki so ga vsi delavci z veliko večino na referendumu tudi sprejeli. Toda zatem? Vrstile so se pritožbe posameznikov in nato kar skupinske pritožbe na sprejeti pravilnik, ki — resnici na ljubo — teži k nagrajevanju po vloženem delovnem prispevku. Ne rečem, da je v njem vse dobro zapisano, vendar pa menim, da smo imeli dovolj časa v javni razpravi, da bi pripombe nanj oblikovali po normalni, samoupravni poti. Zal pa se nam očitno v javni razpravi to ni zdelo potrebno ali pa morebiti tudi številni delavci niso bili zadosti pripravljeni s svojimi vprašanji, ki so jim tisti, ki so bili zadolženi za novo metodologijo obračunavanja osebnih dohodkov, natančno pojasnili bistvo novega pravilnika. Takrat, ko smo dobili odločbe, se je začel »halo« in pritožbe so kar deževale.

»In kaj je storil izvršni odbor po tej »pritožbeni« akciji?« smo vrtali z našim vprašanjem.

»Postopek teče normalno. Pri komisiji delavskega sveta se zbirajo pritožbe in ko bomo imeli

povsem jasno sliko o vsebini teh pritožb, o namenih, o upravičenosti ali neupravičenosti, se bomo odločili, kaj storiti. Vsi nosimo odgovornost za pravilnik.«

Dr. Andrej Guček je zelo mirno reagiral. Četudi je le nekaj mesecev predsednik osnovne organizacije, se mu vidi, da temeljito pozna naloge sindikata v tej in drugih akcijah za poglobljanje samoupravljanja in oblikovanje novih dohodkovnih odnosov. Prav gotovo nam je tudi zato med drugim dejal, da čez noč dela sindikata ne bomo spremenili, da bomo tudi v prihodnje srečevali pri sindikalni aktivnosti odpore, nerazumevanja in stranutje. Jedra — izvršni odbori osnovnih organizacij pa morajo biti seveda dovolj krepki, da bodo znali usmerjati vse delavce k boljšemu, k takšnim odnosom, kot smo si jih zadali v ustavi in v zakonu o združenem delu.

V šolskem dispanzerju smo srečali Sonjo Gregurek, medicinsko sestro.

»S čim ste se ukvarjali v zadnjem času v sindikatu,« smo jo

povprašali. »Ne vem natančno, kaj dela sindikat. Aja... zdi se mi, da so res precej skrbni posvetili »novim plačam«. Sicer pa nisem seznanjena, kako in kaj so storili, kaj se dogaja. Nekaj sem slišala, da se ljudje pritožujejo.«

»Pa imate svojega delegata v izvršnem odboru sindikata. Vas kaj obvešča o tem, kaj se dogovarjajo na sestankih?«

»Menda je naša kolegica Marta član izvršnega odbora. V naši enoti imamo precej sestankov, vendar se pogovarjamo predvsem o delu, o načrtih za strokovno delo. Bolj malo, skoraj nič pa o samoupravi. Slabo smo obveščeni o vsem. Več bi morali v živi besedi govoriti, saj se zapisniki prečesto izgubijo ali pa le valjajo po mizah.«

»Kaj pravite vi, tovarišica, o pritožbah na pravilnik o delitvi sredstev za osebne dohodke,« smo naravnost vprašali fizioterapevko Erno Kočevar, ko smo jo srečali v njeni delovni sobi.

»Dvomim, da bi lahko kolektivne pritožbe povsem resno je-

mali. Ne zdi se mi prav, da o vseh vprašanih, ki zadevajo nek samoupravni akt, tako tudi pravilnik o delitvi sredstev za osebne dohodke, ne spregovorimo v času javne razprave. Narobe je to, vendar pa bi verjetno tudi sindikat moral več storiti v času javne razprave, razlagalci bi morali v vse službe in obrazložiti: za kaj gre, koliko bo kdo dobil po novem in če katera določba pravilnika ni prava, če metodologija obračunavanja ni pravilna, bi jo lahko že prejspremenili. Tako pa spet od začetka, ko je toliko pripomb. Pa ni kriv samo sindikat. Zal so pri nas tisti, ki so najbolj usposobljeni, ki imajo visoko izobrazbo, premalo prisotni v samoupravnem življenju. Kot da jim to ni mar...!«

Tako nam je povedala Erna Kočevar, ki je tudi sekretar osnovne organizacije ZK.

V službi za medicino dela pa je stekla beseda z višjo medicinsko sestro Štefko Komator in medicinsko sestro Marijo Jamnikar.

»Tudi midve sva podpisali pritožbo na odločbo o osebnih do-

hodkih,« sta dejali v en glas. »Predlog pravilnika je bil v javni razpravi, vendar pa nismo vedeli, kakšne bodo posledice njegove uveljavitve v praksi. Če bi nam že takrat povedali, zakaj bo kdo dobil toliko in ne več ali manj, kako se to izračuna in vse, kar k temu sodi, bi verjetno že tedaj vzrojile. Tako pa se je zgodilo, kar se je.«

Dovolj smo slišali. Ocenilo delo osnovne organizacije sindikata v viškem zdravstvenem domu si lahko ustvari vsak bralec sam. Resnici na ljubo pa moramo povedati, da kljub tem pomankljivostim, ki smo jih zapisali, vodstvo sindikata orje ledino na področju tistih nalog, ki jih sindikat mora opravljati. Ne ubada se le z organizacijo rekreacije, nakupom blaga po znižanih cenah za svoje članstvo in podobnim. To je bilo prej, kot so nam povedali naši sogovorniki. In prav je zato, da so zdaj na vrsti važnejše zadeve.

POSILANO NA PP 313/6

Vsa vrata zaprta

Prezgodnja ura

Naša hčerka je letos zaključila 8. razred osemletke v Zdravstvenem domu v Kamniku. Diagnoza njene bolezni se glasi: Miathorax spinalis progresiva. Sposobnost gibanja so zaradi te bolezni minimalne in dekle je že od rojstva priklenjeno na invalidski voziček. Skoraj v vsem je popolnoma odvisna od pomoči drugih ljudi doma po končani osemletki. »Prej kot ob štirih moram vstati,« je dejal Anton Rukše iz Hrušice. »Zamudim, če nisem pokonči že ob tričetrt na štiri, potlej v Novem mestu pa skoraj celo uro gledam v zrak,« ga je dopolnil njegov kolega Franc Tramte iz Suhadola. »Nekaj moramo ukreniti,« je s pogledom k moji mizi moledoval Franc Voman iz Gabrja.

Zadnjič sem v Romanovi gostilni v Gabrju po končanem popoldanskem šihu prisluhnil razgretemu pogovoru za sosednj mizo, kjer so sedeli delavci iz Gabrja, Jugorja, Suhadola in Hrušice. Pomenek je tekkel o prezgodnjem jutranjem odhodu njihovega »gorjanskega« avtobusa, ki odpelje iz Gabrja že petnajst minut pred peto uro zjutraj. »Prej kot ob štirih moram vstati,« je dejal Anton Rukše iz Hrušice. »Zamudim, če nisem pokonči že ob tričetrt na štiri, potlej v Novem mestu pa skoraj celo uro gledam v zrak,« ga je dopolnil njegov kolega Franc Tramte iz Suhadola. »Nekaj moramo ukreniti,« je s pogledom k moji mizi moledoval Franc Voman iz Gabrja.

Potlej so se še nekaj časa pogovarjali in jezili. Preden so vstali in odšli, so ugotovili, češ da je taka komanda in da se najbrž ne bo dalo nič storiti. Ne bi bil njihov prijatelj in člo-

vek, ki ima posluš za težave delavcev, ko jim ne bi poskušal pomagati. Res je, da ti ljudje vstajajo zjutraj zelo zgodaj, in da morajo nekateri iz bolj oddaljenih krajev prehoditi še precejšnjo pot, preden lahko sedejo na avtobus v Gabrju. Zategadelj bi bilo prav, ko bi podjetje »Gorjanci« le šlo malce »na roko« tem ljudem. Pa ne, da bi kdo narobe razumel te besede, saj so drugače delavci pa tudi drugi krajanji zadovoljni s storitvami, ki jih zanje opravljajo »Gorjanci«, le ta prezgodnja jutranja urica jim ni povšeči. Zavoljo tega bi ne bilo prav, ko bi v odgovoru na to pisanje brali, kako je vozni red nemogoče premakniti, kako bi imelo podjetje »Gorjanci« zategadelj dodatne stroške in podobno. Konec koncov smo le družba, kjer ne moremo vseh »drobtinic«, ki pa ljudem precej pomenijo, gledati le skozi denar. IVO KULJAJ Ljubljana

Srečanje invalidov Gorenjske

Beseda marsikdaj dosti zaleže

Konrad Pavli

Vsakoletno, že tradicionalno srečanje težjih invalidov, ki ga za svoje člane — invalide organizirajo gorenjska društva invalidov, je bilo v Retečah pri Škofji Loki.

Organizator letošnjega srečanja je bilo škofjelokoško društvo invalidov, pokrovitelj pa LB — Temeljne banke Gorenjske. Pokrovitelju so za humano akcijo ob tej priložnosti podelili priznanje republiške Zveze društev invalidov Slovenije.

V reteškem kulturnem domu se je ob lepo izbranem programu, ki so ga izvedli kulturna društva in otroci iz Reteč, zbralo okrog 330 težjih invalidov s svojimi spremljevalci iz vse gorenjske regije.

Zbranim je spregovoril podpredsednik Občinske skupščine Škofja Loka Janez Kos. Pohvalno se je izrazil o edini tovrstni prireditvi za invalide na Gorenjskem, ob tem pa poudaril predvsem uresničevanje ustave, ki do-

loča invalidnim osebam posebno družbeno varstvo. »Prav tu pa je mesto in vloga vaših društev, socialno humanitarnih organizacij in samoupravnih interesnih skupnosti, ki so s svojimi predlogi tudi do sedaj pripomogle k oblikovanju predpisov iz invalidske zakonodaje in realizaciji ustavnih določil, da še vedno opozarjajo na različne težave, ki jih vedno ni mogoče urejati le s predpisi.«

Društva invalidov na Gorenjskem zajemajo danes okrog 2500 članov, poleg organizacijskega dela, v katerega vključujejo več vrst pomoči — od rehabilitacije, zaposlovanja, klimatskega zdravljenja in pravnih nasvetov do materialnih pomoči, proslav, akademij in do rekreacije.

»Vpliv društev po občinah je vzgleden,« je še poudaril Janez Kos. »Interesne skupnosti so spoznale, da imajo v društvi invalidov eno od tistih organizira-

nih skupin občanov, ki s prostovoljnimi, amaterskimi, neplačanim delom ustvarjajo kontakt s slehernim občanom — svojim članom in ob dobrem pristopu k človeku dosežejo tudi marsikaj, kar tudi profesionalcem ne uspe. Vpliv pa se ne kaže le v tem, da bi si društva pridobila nekaj sredstev za svoje delovanje, ampak so v pomoč interesnim skupnostim kot njihovim delavcem.«

Da je prireditve uspela v splošno zadovoljstvo vseh prisotnih, se je treba zahvaliti vsem nastopajočim, organizatorju, vsakoletnemu pokrovitelju in družbenopolitičnim organizacijam na Gorenjskem za (vsaj simbolično) finančno pomoč. Omenjena pomoč odklanja le OK SZDL Jesenice, pa čeprav gre le za pedeset starih tisočakov.

Peto tradicionalno srečanje naj bi prihodnje leto bilo v Trzinu, pripravilo pa naj bi ga tamkajšnje društvo invalidov.

Za kmeta je tudi »kmečki turizem« delovno opravilo

Bržčas bi se smejali tistemu, ki bi pred petindvajsetimi in več leti omenil besede »turizem na kmetiji« ali »kmečki turizem«. Priskočili bi prijatelji in ga potipali po žili in čelu, da bi se prepričali, če ni z njim morda kaj narobe. In če se danes vprašamo, kaj je to kmečki turizem, kako je nastal, zakaj doživlja vse večji razmah, zakaj... No, pojdemo lepo po vrsti.

Če bi hoteli odgovoriti na omenjena vprašanja, bi morali malce pogledati, kako se je do nedavna godilo našemu kmetu. Kajpak bi ugotovili, da ne dobro, kako bi sicer razložili dejstvo, da je z vrtoglavo naglico bežal s svoje zemlje. Ali ni bil ta beg nič drugega kot prebeg iz prezirnega socialnega sloja v drugi socialni sloj, ki je bil v družbi drugače obravnavan? Marsikaj se je od takrat do danes spremenilo. Toda, ali kmetje še dandanes ne zapuščajo svoje sto in več let obdelovane zemlje? Zakaj je težko najti deklet, ki bi se hotela možiti na kmetiji? Kako, da se sociologija ubada s problemom »osamljenih starcev«, katerih otroci so odšli za večjim kosom kruha v mesto? Bržčas so to vprašanja, ki zahtevajo poglobljena razmišljanja. Nas pa tokrat zanima, ali je kmečki turizem pridobitev, ki utegne zadržati kmeta na njegovi gorski kmetiji. Ali je kmet, ki se ukvarja s turizmom, še kmet v tradicionalnem pomenu besede? Vse to so dileme, ki smo jih poskušali razjasniti med našim obiskom pri Milanu Času, kmetu na osamljeni kmetiji v bližini vasi Šentanel na Koroškem.

Pravzaprav sem si turizem na kmetiji popolnoma drugače predstavljaj, kot pa sem ga doživel pri Času. Mislim sem si: »To bo prijazna, morda preurejena kmečka domačija, kjer mi bo gostitelj na klopci pod drevesom pred hišo ponudil silce žganja, domačo klobaso...« Kako sem se zmotil! Ko me je po dokaj dobri makadamski cesti »PZ« pripeljal na domačijo Časovih, sem bil prav v dvomih, če me niso morda prijazni Korošci napak pripeljali. Nikjer nobene stare niti preurejene kmečke domačije. Pred nami se je bohotil pravcat majhen grad. Pomislil sem, da je »grad« morda gostišče kakega prealvskega ali ravenskega

Pred nami se je »šopir« pravcat majhen grad

»Je zelena luč prižgana?«

Ivan Čapeljnik v svojem »hotelu-mu«

Milan Čas

Mlajši Časov sin med vsakdanjim opravilom

gostinskega podjetja in še na kraj pameti mi ni prišlo, da bi bilo last šentanelskega kmeta. Le ogromno gospodarsko poslopje pod »gradom« mi je dalo slutiti, da to vendarle »vlada« kmečka roka. In res. O tem sem se docela prepričal že naslednji trenutek v prostorni in po domače opremljeni kmečki sobi, ko nas je na mesto pravega natakarka v »uniforami« prišel vprašati, kaj bomo, starejši Časov sin v majici in kavbojkah. Naročili smo domačo zrezek in mošt. Nisem si mogel kaj,

da bi ne pazil, če bo res vse domače, kar smo naročili. In je bilo. Prav vse, kar je bilo na mizi, je pridelal kmet Čas s svojo družino.

Bila je nedelja in čas za obed. Soba je bila skoraj polna gostov. Malce sem prislunil. V kotu so govorili nemško in kasneje mi je Čas povedal, da so Nemci že teden dni njihovi gostje ter da kanijo še nekaj časa ostati. Pri sosednji mizi je očitno sedela mestna koroška družina, ki si ji je po dopoldanskem gobarjenju v

bližnjih gozdovih zahotelo kmečke južine. Za nami pa so govorili hrvaško. Bili so dopustniki iz Zagreba, ki večkrat zaidajo v te čudovite koroške kraje, kot so dejali.

Potlej smo stopili ven. Zunaj sem srečal priletnega možakarja, ki mi je povedal, da pomaga pri Časovih skozi vse leto. Ko sva se seznanila, mi je dejal, da je sicer upokojenec ter da je delal štiri-deset let v mežiškem rudniku kot gozdarski mojster. Čapeljnik, tako se možak piše, ime pa mu je

Ivan, me je potlej popeljal naokrog. Mimogrede je dejal, da je pri Časovih šef »hotela-mu« ter da je zadovoljen s plačilom, ki mu ga daje Čas. No, pa sva prišla pogledat ta njegov »hotel« in toliko, da me ni vrglo ven, ko sva prišla vanj. Ni se kaj dosti zmotil Čapeljnik, ko je Časov hlev pomenoval za hotel. Res je bil to pravcat hlevski hotel, kjer je leno prežvekovalo devetnajst repov. Devetnajst lepih in debelih glav živine je bilo v njem in prepričan sem, da bi bil vsak kmet ponosen

nanje. Čapeljnik mi je potlej razkazal še svinjak, kjer sem dočudoval družino tridesetih pračev. Zvedel sem, da jih je v minulosti leto za kmečki turizem poklal celo sedemdeset. »Kaj lahko redi toliko živali v hlevu svinjaku — pa tudi kokoši — tako rekoč le petčlanska sosa družina?« Odgovor je dobil naslednji trenutek, ko je Čapeljnik razkazal Časovo kmetijsko mehanizacijo. Toliko ima, da mu je najbrž treba redko opravilo postoriti kmetijske roke.

Potlej sem sedel zunaj na randi in ob hudi pripeki je Milan Časov sin, ki bo, kot je dejal Čapeljnik, gospodar, prinesel bokal mošta. Za njim je prišel tudi oče, gospodar Čas, ki je dejal, da ima zavoljo velikega števila gostov zame časa le dve minuti. Popolnoma sem se zumel, saj sem vedel, da je direktor gostinskega podjetja bi imel za novinarja dovolj časa ampak le kmet, ki mu je v trenutku dragocen. No, pa vseeno le malce nategnili dve minuti in Čas je dejal, da zgradil »hišo« brez kreditov kajti 1974. leta jih banke za novanjka posloplja še niso dale. S pomočjo kreditov si je pridil hlevske prostore in stroje. Glede svoje turistične javnosti pa je dejal, da ima skozi vse leto in da je skoraj praznik tisti dan, ko ni nikogar. Za zdaj ima le približno deset žišč, k letu pa bo v ta namen preuredil še podstrešne prostore. Davek plača le na posestvo kmečki turizem pa ne. Kajpak si mora posebej plačevati po-ninsko in zdravstveno zavarovanje. »Seveda ne bom šel nikoli iz teh hribov. Mislim, da so mojim sinovom ne bo treba kamor, prav tako tudi vnučkom. Res, delati moram od videnja, toda splača se,« je dejal koncu najinega pogovora šentanelski kmet Milan Čas.

Slike in besede Ivo K...

Ovinki mimo papirjev

Ciril Brajer

»Mejduš, Polde, tako rad bi kupil avto — pa kaj, prej je tovarna čakala na podražitev, zdaj so vsi na kolektivnem dopustu, potem bo naval... Jaz pa bi ga rad prav zdaj. Pepca si je vtepla v glavo, da hoče z avtom na morje, če se vse podre!«

»Ja, poznam Pepco, zadeva je resna,« se je zamislil Polde. »Veš kaj, telefoniral bom znanca, ta ima prijatelja, ki se menda nekaj ukvarja s takimi zadevami.«

Mislil sem si svoje, saj kdor se s takimi zadevami ukvarja, se ne zastonj, s praznimi obljubami pa imamo vsi izkušnje čez glavo. A že naslednji dan mi je Polde telefoniral: »Fant, srečo imaš, Gašper iz Mokre sobote je sporočil Ožbaltu iz Marjega dola, naj mi pove, da lahko greš že jutri po avto. Le kakšnih tisoč kilome-

trov daleč boš moral ponj, saj veš, tam gre to hitreje... Samo oglasi se v predstavnstvu Mehanikajug — Priševac v Skuplju. Šefu je direktor iz Priševca naročil, naj ti avto takoj da. Ne potrebuješ gotovine, nobenih papirjev, potrdil, ničesar. Vse boš uredil naknadno. Le reci, da te pošilja Jovo in se odpelji. Vidiš, nekje jim je vendarle že uspelo znebiti se papirne vojne. Temu lahko rečeš boj proti birokraciji...«

Pepca je bila neverjetno sladka, ko sem ji povedal, da greva lahko po avto. Dolga pot je ni motila in vse moje dvome, da je na tako majavih nogah, je zatrla v kali: »Ne sanjaj mi o ne vem kakšnih jamstvih. Če je Polde rekel, da mu je Ožbalt povedal, da je Gašper vse uredil z

Jovom... To so gotovo tovariši, ki nekaj pomenijo, torej tudi na njihovo besedo lahko nekaj daja. Kaj boš, revež, neprestano nekaj tuhtal?! Iz tega tvojega tuhtanja še nikoli ni bilo nič. Kar lepo greva v Skuplj po avto!«

In sva šla in prišla. Šef predstavnstva je za naju prvič slišal in niti ni kazal, da bi rad zdaj. Šele po dolgem mencanju je povedal, da avto res čaka, a rezerviran je za Seljoservis iz Kragine. Kaj sva hotela, pot pod noge in na pošto. Telefonske žice so se že pošteno ogrele, ko je šef prišel za nama: »Kje sta,« se mu je vse smejala, »že dolgo vaju čakam. Klicali so, seveda je to vajin avto. Kar z menoj, le nekaj formalnosti še uredimo.«

Drugi obisk je bil čisto nekaj drugega — kavica, vinjak, na-

smehi... Jaz pa sem razglabljal in se spraševal, kje in koga so najini klici spodbodli. Še preden sem ugotovil zvezo (saj je tako ali tako ne bi), so me zdrabile ostre besede. Šef je hrulil mojo Pepco, kje je našla takega navneža, da pride po avto brez vseh dokumentov in še denarja nima — sram ga bodi!

»Da je avto rezerviran, že drži, tudi za naju lahko, če tako hoče tovariš... khm, no, saj ni važno. A brez vsega, to je gospodarski kriminal, za tako poslovanje se gre v arest, kje da sploh živim...?!«

Nič ni pomagalo zardevajoče opravičevanje o nekaj denarja pod blazino, o kreditni sposobnosti, nič ni pomagalo navajanje pomembnih imen in sklicevanje na obljube, kako bomo vse ure-

dili naknadno. Šef me je imel za vse večjega bedaka (v kar sem vse bolj verjel tudi sam). Čeprav je ta rekel onemu in oni tistemu, komaj sem se še pomiril z vinjako — če ne bi pohitel, bi mi ga jezni šef gotovo odnesel. V opravičilo sem hotel reči, da sem vse to vedel tudi sam, že prej, a... no, raje sem se ugriznil v jezik. Pomagalo tako ne bi, kar pa se Pepce tiče...! Zdaj sva bila že oba odločna — brez avta nikamor. Čaka naju in še po stari ceni ga lahko dobiva (čeprav nova velja že od včeraj). Le denar! Telefoniral sem prijateljem, naj mi ga vsak nekaj telegrafsko nakaže, za tri dni, naposodo — in počasi ugotavljal, da pravzaprav nimam prijateljev. Za razočaranje nad svetom in ljudmi ni bilo časa — glej ga spet

šefa! Usta do ušes in popolnoma medenih besed iz njih: »Telefonirajte, evo vam ključev, srečno vožnjo...« Toliko, da ni kap.

Kako sva se pricijazila doma ne bom pravil — le to, ob cestnem mehanikovem in skoraj ljubeznivo pomagajo popraviti v naravnih prehodih, stopenja registrirati — a kako? Papirjev ni, računov ni, komu naj v pripravi ekonomskega plana? Najbolje bo, da začnem spremljati vati od začetka. Od Polde Jove, vmes ali naprej bom morda odkril skrivnostnega dobrotnika in mogočnega, katerega sedla zaleže več kot vse skladišnice nepotrebne papirje kup umazanega denarja.

Imena so izmišljena ali prikrojena, toda zgodba ni humoreska! Vendar — naposled brez papirjev le ne gre

Pospeševanje razvoja manj razvitih

Spodbudni koraki Velenjčanov

Marijan Lipovšek

V zadnjem času vse bolj poudarjamo potrebnost ureditve politike skladnejšega razvoja, v tej zvezi pa še posebej za ureditve politike pospeševanja razvoja manj razvitih in manj razvitih območij. V teh prizadevanjih smo dosegli v zadnjem obdobju več pomembnih dosežkov, ne manjkajo pa tudi načrti. Seveda pa še zdaleč nismo rekli zadnje besede. Tovrstna prizadevanja in hotenja moramo v prihodnje še okrepiti, saj je mogoče ugotovljati, da je možnost za to več, kot si jih včasih zamišljamo. Odločena je jasna usmeritev in uspehi potem resnično ne morejo izostati. Primera, o katerih bo govora v tem sestavku, kažejo na uspešnost načrtnih prizadevanj. S pomembnimi dosežki pri pospeševanju razvoja manj razvitih območij se denimo, lahko še posebej pohvali tudi velenjsko Gorenje. Ze nekajkrat doslej je bilo ugotovljeno, da so tovarne Gorenja v občinah Radlje ob Dravi (na Muti), Gornji Radgoni in

Lendavi pomembno vplivale na to, da so občine krepko napredovale na poti do razvitosti. Sicer je tovarna gospodinjstva opreme Gorenje Velenje postavila v Nazarjih v občini Mozirje tovarno malih gospodinjstkih aparatov, katere zmogljivosti je nedavno tega povečala, v Rogatcu v občini Šmarje pri Jelšah deluje tovarna kondenzatorjev, v Črnomlju pa so začeli graditi novo tovarno kompresorjev za hladilne agregate itd. Tovrstna prizadevanja Gorenja pa segajo tudi čez republiške meje, v jugoslovanski gospodarstveni prostor, kažejo pa se posebej še v hotenju, da bi imelo Gorenje v vsaki republiki oziroma pokrajini tovarno, ki bi se vključevala v njihov proizvodni program. Tako, med drugim načrtujejo tudi postavitev tovarne elektromotorjev za kompresorje v Djakovici. Pobud pa je, razumljivo, še več. V akcijo pospeševanja razvoja manj razvitih oziroma manj razvitih območij se je

pred meseci vključil tudi nekaj nad 200-članski delovni kolektiv tovarne konfekcije Modni salon Velenje. Konec maja so pri Gradu na Goričkem, v eni nerazvitih krajevnih skupnosti v občini Murska Sobotna, odprli manjši industrijski obrat, v katerem bo na začetku našlo delo okrog 50 mladih, ki so vse doslej iskali zaposlitev v drugih krajih, veliko pa jih je na delu tudi v tujini. Zdaj so s prvim industrijskim obratom na njihovem območju dobili možnost zaposlitve doma. Novi obrat bo sprva dopolnjeval manjkajoče zmogljivosti tovarne v Velenju, ki se je uveljavila na domačem in tujih tržiščih kot proizvajalec oblačil za mlade in za prosti čas. Sicer pa pripravljajo za obrat pri Gradu nov program za proizvodnjo otroške konfekcije, po kateri je na našem tržišču veliko povpraševanje, novi program pa bo zagotovil tudi nova delovna mesta za mlade z Goričkoga.

Delovne organizacije počasi pokrivajo izgube

Višji dohodek (relativno) zmanjšuje obremenitve

Vinko Blatnik

Analize kažejo, da organizacije združenega dela zelo počasi poravnava izgube, na katere so opozorili zaključni računi iz lanskega leta. Predpisi omogočajo, da organizacije združenega dela podaljšajo rok za poravnave izgub in to so tudi takoj storile za večje temeljne organizacije združenega dela. Izgube marsikje pokrivajo z različnimi finančnimi konstrukcijami, ki pa v bistvu ne odpravljajo njihovih vzrokov, zato se že dalj časa pojavljajo v glavnem v istih organizacijah združenega dela. »Zdrave« OZD so vse manj pripravljene, da bi iz svojih sredstev pokrivalo izgube tistih, ki so zašli v težave predvsem zato, ker v delitvi dohodkov niso spoštovale dogovorjenih pravil obnašanja. Ni tako malo OZD, ki sicer poslujejo z izgubo, kljub temu pa povečujejo osebne dohodke. Zato bo nujno treba zaostri odgovornost za dosledno spoštovanje družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov. Težave se pojavljajo tudi pri izvrševanju

posameznih dogovorov republik in pokrajin o izplačevanju premij za kmetijstvo, raznih regresov in podobno. Slišati je zahteve, naj SDK s prisilnimi ukrepi zagotovi uresničevanje sporazumov. Vendar SDK za to nima zakonske osnove, razen tega pa bi takšen ukrep pomenil zanikanje instituta sporazumevanja, če bi bila SDK tista, ki naj nekoga prisili spoštovati lastni dogovor. Za to so potrebna predvsem politična sredstva, naloga SKD pa je, da spremlja uresničevanje sporazumov in dogovorov ter o tem obvešča zainteresirane. Pot do razbremenitve gospodarstva in njegove večje reproduktivne sposobnosti ne pelje preko restriktivnih ukrepov, s katerimi bi zmanjšali splošno in skupno potrošnjo, marveč le boj za večjo produktivnost, za večji dohodek in dosledno delitev po delu. Večji dohodek in razvijanje svobodne manjave dela pa bosta ustvarila možnosti za relativno manjšo obremenitev gospodarstva z dajatvami za

splošne in skupne potrebe. Fronta investicij je namreč dokaj široka, naložbe v marsikatero graditev pa predolgo trajajo. Medtem te nove zmogljivosti tudi ekonomsko zastarajo in tako nekatere tovarne že na začetku dela prinašajo zgolj izgubo. Če bi vse investicije v Jugoslaviji, ki bi že morale biti dokončane, sklenili, bi za to porabili lanskoletno vsoto vseh izplačil za investicije. Vendar je težko doseči, da bi počakali z novimi naložbami in hitreje končali že začeto graditev. Vsestranska analiza investicijske politike in razmer v razširjeni reprodukciji bi verjetno potrdila, da je prav na tem področju treba iskati glavne možnosti za hitrejšo rast dohodka in večjo produktivnost dela.

Šele na začetku

Po zadnji analizi republiškega zavoda za družbeno planiranje o izvajanju srednjeročnega razvoja Slovenije do leta 1980, je moč pričakovati, da se bo v novi tovarni celuloze v Krškem, upošteva normalne tržne razmere in odpravo nekaterih sedanjih pomanjkljivosti, do konca tega srednjeročnega obdobja povečala proizvodnja na kakih 160.000 ton celuloze letno. Še vedno pa niso urejeni nekateri problemi v zvezi z onesnaževanjem okolja tovarne, čeprav so bili v celotnem projektu predvideni za to področje posebni ukrepi. Gre za pomanjkanje sredstev za odpravo onesnaževanja zraka (skoraj 200 milijonov din) in onesnaževanje Save, za kar bi potrebovali še 210 milijonov din. Zato prav sedaj potekajo pogovori o financiranju akcije za varstvo okolja, v katero se vključujejo tudi tovarna celuloze in papirja »Djuro Salaj«, jedrska elektrarna in krška vodna skupnost. Zavaljo še neurejenih tehnoloških problemov, neizpolnjenih obveznosti iz pogodbe z madžarsko papirno industrijo in drugih težav, pa ni mogoče pričakovati, da bi lahko krški papirničarji, ki so letos spet v težkem gospodarskem položaju, prispevali svoj delež v financiranju akcije.

I. V.

vode ni članica SOZD Slovenija papir, ki je kot podpisnica posebnega dogovora prevzela obveznosti za izgradnjo novih zmogljivosti za proizvodnjo celuloze v Sloveniji za letno količini skoraj 200.000 ton. Medvodčani so kljub pomoči združene slovenske papirne industrije in Aera zato ostali v svojih prizadevanjih bolj ali manj osamljeni.

I. V.

Maribor

Letališče položilo izpit

Vsak dan 30 poletov, odkar od 1. julija zamenjujejo Brnik je v Mariboru pristalo in odletelo 400 letal, v prvih dveh tednih zamenjave 21 tisoč potnikov, za julij jih bo menda precej več kot 40 tisoč, močno narašča tovarni promet... To so podatki, ki dokazujejo, da je mariborsko letališče uspešno nadomestilo svojega »starejšega brata«. Nekaj težav so imeli le v začetku, pa se te so bile postranske narave. Potem je delo steklo in letališče deluje kot vsako veliko in utečeno. Delavci so na ta uspeh ponosni, saj so ga dosegli predvsem s svojimi močmi, le v eni izmenji jim pomaga 22 delavcev brniškega letališča. Upajo, da se bo tako delo obrestovalo v bodočnosti, saj se Inex-Adria že zav-

zema za to, da bi nekaj njihovih letal pristajalo v Mariboru tudi po 1. septembru, ko bo odprto letališče na Brniku.

C. B.

Maribor

Združeni na tuja tržišča

Za prodor na tuje tržišče je nujna kakovost, konkurenčnost cen in spoštovanje rokov — prav tako pa je pogoj dobra organizacija zunanjetrgovinske dejavnosti. V SOZD Elkom zdaj pripravljajo številne ukrepe, da bi vse te zahteve izpolnili. Elkomove delovne organizacije so že lani prodale v tujini za približno 10 milijonov dinarjev svojih izdelkov, vendar je vsaka delovna organizacija samostojno skrbela za prodor na tuja tržišča. Zdaj mislijo zunanjetrgovinske dejavnosti združiti in jih kadrovske okrepiti. To in pa novo samoupravno načrtovanje na ravni TOZD, DO in SOZD, izboljšanje informacijskega sistema in dvig produktivnosti dela je osnova odgovorne naloge, ki si jo je Elkom zadal v srednjeročnem načrtu. Namerava doseči izvoz v vrednosti 30 odstotkov celotne proizvodnje.

C. B.

Kranjski IBI tudi letos uspešen

Manj jih je, naredijo pa več

Ivo Kuljaj

Slovenski in kajpak tudi jugoslovanski tekstilni industriji ta čas ne cvetijo ravno rožice. Ob koncu minulega leta so morali v prenekateri naši tekstilni organizaciji združenega dela izdelati sanacijski načrt. Mnogoteri naša tekstilna tovarna se ta čas bori za goli obstoj. In še bi lahko naštevati.

Docela drugačni vetrovi pa pihaajo v kranjski Industriji bombažnih izdelkov (IBI), kjer beležijo iz leta v leto boljše poslovne rezultate. Kot je v nedavnem pogovoru dejal Marjan Černivec, predsednik sindikalne organizacije, v IBI tudi letos kaže na najboljše. saj so ob polletni bilanci dosegli 116 milijonov celotnega prihodka, kar je za 7 odstotkov več kot v enakem obdobju lani. Dohodek je v polletju znašal 52 milijonov, čisti dohodek pa 39 milijonov dinarjev. Najbolj razveseljivo pa je ob tem dejstvo, da so ob 7-odstotnem povečanju celotnega prihodka povečali dohodek in čisti dohodek za približno 15 odstotkov glede na enako obdobje lani. Presenetljivo pa je ob tem to, da v tej delovni organizaciji število delavcev ne raste, ampak celo pada (lani je v IBI združevalo delo 527 delavcev, letos pa se je ta številka zmanjšala za 16!).

»Kako je mogoče kaj takega?« bi se vprašal človek. Težko bi si odgovorili na to vprašanje, preden si ne bi Ibijevo proizvodnjo malce pobliže ogledali. Pravičaprav na najbrž tudi to ne bi zadoščalo, temveč bi se bilo treba pogovoriti z Ibijevim delavcem. Med našim nedavnim obiskom v tem kolektivu smo storili in eno in drugo. Takoj, ko stopiš v eno od Ibijevih proizvodnih dvoran, trčiš ob velik grafikon na steni ob vhodu. Na njem je natanko zabeleženo, koliko so v tej proizvodni dvorani naredili določenega dne.

Ibijeva proizvodnja je že tolikanj avtomatizirana, da potrebuje človeško roko le na ključnih mestih

Če se, denimo, kje zatakne in grafikon pokaže, da so naredili manj od predvidenega, se Ibijevi delavci o tem takoj pogovorijo že naslednje jutro, in sicer preden začnejo delati. Ugotovijo vzroke, zavaljo katerih je bil učinek njihovega dela manjši, potlej pa si prizadevajo, da se to ne bi več ponovilo. Poleg tega pa te v Ibijevi proizvodni dvorani najbolj presenetli, da ob strojih ni ljudi, kajti njihov sistem proizvodnje je tolikanj avtomatiziran, da potrebuje človeško roko le na ključnih mestih. Marjan Černivec, ki me je popeljal skozi njihovo proizvodnjo, mi je razkazal tudi druge Ibijeve prostore. Ko sva stopila v njihovo jedilnico, skorajda nisem mogel verjeti, da je delavska jedilnica. Pa je bila, čeravno je velik in skrajno lepo urejen prostor z velikimi slikami ob steni dajal bolj videz kake konferenčne dvorane. Potlej sem se pogovarjal z Ibijevimi delavkami, ki so mi dejale, da je v njihovi delovni organi-

zaciji užitek delati, prav tako pa tudi samoupravljati. O vseh stvarih se pomenijo v sindikatu, katero delo je tesno povezano z utripom drugih družbenopolitičnih organizacij. Povedale so mi tudi, da so pri njih oblikovali svo internu samoupravno zakonodajo doma, kar je velikega pomena tako za gospodarjenje kot tudi za odločanje. Posebej so govorile o njihovi delitvi osebnih dohodkov, kjer so oblikovali tak sistem, ki vsakogar posebej stimulira. Ko sem jih povprašal, kaj najbolj vpliva na njihovo dobro gospodarjenje, so mi odvrnile, da njihovi urejeni medsebojni odnosi, dejale so celo: »Samoupravna urejenost in direktor, ki pa ni le to, ampak predvsem človek z izostrenim posluhom za naše težave.

ŽIVILSKI KOMBINAT MARIBOR

ŽIVILSKI KOMBINAT MARIBOR VAM NUDI KAKOVOSTNE IN OKUSNE IZDELKE: TESTENINE, JUŠNE DODATKE (ZLATE KROGLICE IN DOMAČE FRITATE), MLEVSKE IZDELKE, KRUH, PECIVO IN SLAŠČICE

Vsem delovnim ljudem in občanom čestitamo za praznik občine Ptuj!

Kdaj nova tovarna?

Do 1980. leta naj bi v medvoški tovarni celuloze zgradili še en velik obrat z letno zmogljivostjo 40.000 ton celuloze. Investicije pa ne bo mogoče uresničiti v naslednjih dveh letih zaradi prehoda na nov tehnološki postopek v obstoječih zmogljivostih. Tako naj bi do 1980. leta pripravili ustrezno tehnično in ekonomsko dokumentacijo o novi investiciji v Medvodah, kjer pa bi začeli s pripravljalnimi deli za postavitev nove tovarne celuloze. Do zamude je prišlo bržčas tudi zaradi tega, ker Aero — TOZD tovarna celuloze Med-

Poročajo nam
od tod in tam

Razvoj knjižničarstva v družbenem planu SRS 1976—1980 opredeljen kot prednostna naloga

Izobraževanje
v povezavi
z delom

»Žal, knjiga je izposojena!«

Alenka Zupan, Ljubljana-Bežigrad: »... knjižničarji morajo bralcem vse prevečkrat tako odgovoriti...«

4.700
absolventov

Samorastnik

Jože Košir — Platana

Sonja Gašperšič

Razvoj knjižničarstva ima tako seveda prednost tudi v načrtu kulturnega razvoja Slovenije 1976—80, v načrtu, ki so ga v Kulturni skupnosti Slovenije sprejeli šele na zadnji letošnji juljski seji skupščine. Kaj se je dogajalo z dostopnostjo knjige bralcem v minulem srednjeročnem obdobju, kaj v prvih dveh letih sedanjega srednjeročnega obdobja in v čem naj bi se te možnosti izboljšale do leta 1980?

V letih 1973—75 so se številke naslovov in naklade slovenskih založb precej povečale, v veliki meri na račun strokovne in znanstvene knjige in je razmerje med to literaturo in leposlovno postalo ugodnejše. Slovenska knjižničarska mreža pa je odkupila le blizu dva odstotka teh knjig, ki seveda niso poceni, so pa dražje tudi zaradi nizkih naklad, na kar povratno vpliva nizek odkup knjižnic.

Seveda tudi bralne navade in bralna kultura na Slovenskem niso zadovoljive. Na podlagi raziskav je mogoče uvrstiti med bralce le nekaj več kot polovico več kot 18 let starih prebivalcev, ki preberejo eno ali več knjig na leto.

Na vse to seveda lahko ugodneje vpliva dobro razvita mreža splošnoizobraževalnih knjižnic. Leta 1975 smo imeli 59 občinskih matičnih knjižnic, ob njih pa 134 krajevni knjižnic ali izposojevališč in 166 bibliobusnih postaj v mariborski, novogoriški, koprski in ljubljanski regiji. Toda istega leta skoraj v tretjini slovenskih občin niso dosegli nobenega od normativov, ki jih priporoča republiška matična služba in ki so precej nižji od normativov UNESCO. Nakup knjig je v letih 1974—75 nazadoval. Normativ — 1 knjiga na 5 prebivalcev — izpolnjuje le 7 občin. Temeljne knjižne zaloge so zvečinoma premajhne in zastarele. Normativ 1,5 knjige na prebivalca je doseglo le 13 občin. Za doseg normativa — 1 nova knjiga na 5 prebivalcev — bi v letu 1975 potrebovali 29.450.000 din za nakup 346.000 knjig, dejansko pa je bilo odkupljeno le 37 odstotkov načrtovanega fonda. Manj kot 1 knjigo na prebivalca ima v Sloveniji še 17 občin, manj kot 0,5 knjige na prebivalca pa občine Krško, Laško, Metlika, Ormož, Mozirje, Sevnica in Šentjur pri

Celju. Ob takšni »založenosti« knjižnic se seveda ni mogoče čuditi, če je v letu 1975 slovenskim knjižnicam uspelo zajeti v svoje članstvo od načrtovanih 20 odstotkov prebivalcev le 13,4 odstotka, predvidena izposoja 3 knjige na prebivalca pa je znašala le 2,2 knjige.

V prvih dveh letih sedanjega srednjeročnega obdobja je na podlagi sprejetega samoupravnega sporazuma o temeljih plana kulturne skupnosti Slovenije za obdobje 1976—80 vendarle že prišlo do nekaterih premikov. Ne nazadnje je uspeh že to, da je knjižničarstvo prišlo med prednostne dejavnosti v družbenem planu SRS za to obdobje. Potem je kulturna skupnost Slovenije v letu 1976 z odkupom dela naklade zagotovila dotok 110 knjižnih naslovov v skupni nakladi 53.180 izvodov v fonde splošnoizobraževalnih knjižnic in s tem dosegla, da je s sodobno slovensko tvornostjo seznanjena vsa knjižničarska mreža. Matične knjižnice so tako pridobile

od 309 do 2.520 izvodov novih knjig, kar pomeni pomemben delež celotnega knjižnega dotoka. Tudi število članov knjižnic se je povečalo za 4 odstotke, izposoja knjig za 13 odstotkov, število obiskov pa za 11 odstotkov. Podobna gibanja smo lahko opazovali tudi v letu 1977.

V obdobju do leta 1980 bo seveda treba še marsikaj storiti: knjižnice se bodo morale skupaj z založništvom in knjigotštrom samoupravno organizirati v področne skupnosti, znatno več bo treba investirati v prenovo in gradnjo knjižnic, predvsem pa storiti mnogo več, da bi skrajšali pot knjige do bralca v delavskih naseljih, samskih domovih, na nerazvitih območjih in seveda tudi do delavcev iz drugih republik. Solidarnostna pomoč kulturnih skupnosti naj bi veljala predvsem dopolnjevanju knjižnega fonda, nakupom bibliobusov in knjig zanje na manj razvitih območjih. Izdelati bo treba programe, kako organizirati bralce, spoznavati njihove inte-

rese in potrebe in kako jim ustrezneje posredovati knjigo. Če naj knjižnice postanejo ustreznejši posrednik knjige bralcem, bo seveda nujno treba izboljšati njihov materialni in kadrovski položaj, zagotoviti večji dotok novih knjig, predvsem pa si prizadevati za večje vraščanje knjižnic v njihovo krajevno okolje in njegovo družbeno življenje.

Še letos se bodo morale splošnoizobraževalne knjižnice dogovoriti za nekatere enotne razvojne kazalce. Obstaja predlog, po katerem naj bi do leta 1980 dosegle vse knjižnice vsaj 1 knjigo na prebivalca, 1 novo knjigo na leto na 10 prebivalcev, najmanj dva strokovna knjižničarja na 15.000 prebivalcev, v knjižnice naj bi včlanili 15 odstotkov prebivalcev, dosegli 3 izposojene knjige na prebivalca itd.

Skupščina kulturne skupnosti Slovenije je že v januarju sprejela »sklepe o knjigi«, ki so sestavni del njenega srednjeročnega načrta. V takratni razpravi je Doro Hvalica opozoril, da mora postati vodilo za akcijo namen, zapisan v uvodu dokumenta — Akcija SZDL za izboljšanje družbenega in ekonomskega položaja knjige: »Spodbujanje obstoječih teženj v našem kulturnem življenju in obenem ubiranje novih poti, po katerih naj knjiga vsak dan prihaja v roke delovnemu človeku.« Dejal je, da ob organiziranem spodbujanju praksa sama pokaže pravilne rešitve. To dokazuje tudi vrsta uspešnih oblik in primerov organizirane knjižničarske in literarne dejavnosti, kot so srečanja, nastopi, večeri s predstavljanjem knjižnih novitet, literarnih prvencev, knjižni stenci, izvedba literarnih steč, literarnih kolonij, ideja za literarno galerijo itd., vse v izvedbi in z izdatno pomočjo animatorjev in organizatorjev kulture v organizacijah združenega dela, ki počasi a vztrajno postajajo vedno uspešnejši v iskanju novih, sodobnejših oblik dela. Med takimi primeri je konkretno navedel tudi uspešno akcijo komisije za kulturo pri mariborskem občinskem sindikalnem svetu, ki je pripeljala do ustanovitve in delovanja Vzajemne knjižnice delovnih organizacij, o kateri pa smo v DE že dokaj obširno pisali.

Rudarski šolski center v Velenju je v dvajsetih letih zapustilo 4.700 absolventov različnih šol. Osrednje prireditve v počastitev dvajsetletnega jubileja tega pomembnega središča usmerjenega izobraževanja, ki se je uveljavilo v širšem gospodarskem prostoru Šaleške doline, bodo jeseni. Takrat bodo predali svojemu namenu nov dijaški dom, ki bo sprejel 720 učencev in uredili ploščad pred zgradbami RŠC ter jo preimenovali v Trg mladosti. Na ploščadi bodo postavili Batičevo skulpturo »Oči knjigi«.

V dveh desetletjih se je dejavnost Rudarskega šolskega centra Velenje močno razmahnila. Pred dvajsetimi leti je bila samo industrijska rudarska šola in v njej 102 učenca, danes pa se v trinajstih različnih šolah tega centra šola že 2.250 učencev. Številni zaposleni v centru se je povečalo od 25 na 1.000. Tak razvoj izobraževanja je terjal nagel gospodarski razvoj v Šaleški dolini. Zanimivo je to, da se v RŠC Velenje šolajo učenci domala iz vse Jugoslavije.

V centru so zrasi tudi predmetni oddelki višjih šol kot dislocirani oddelki šol iz Kranja, Maribora in Ljubljane z dislociranimi inženirji rudarstva. V Zrečah in Trbovljah. Zlasti pomembna je višja tehniška šola za rudarje, ki izobražuje profil operativnega inženirja rudarstva. Gotovo se bo ta šola ob osnovni usmeritvi nega izobraževanja še razvijala, saj so idealne možnosti za praktično uporabo teoretičnih znanj v rudarskem Velenju. Center je doslej ob širjenju vzgojnoizobraževalne dejavnosti razvil tudi proizvodno delo, in sicer TOZD Rudarski praktični obratnik Elektrokovinarski obratnik Pomembno je, da center vse skozi izobražuje kader, ki ga združeno delo najbolj potrebuje.

Svečanostim, s katerimi so zaključku šolskega leta že počeli stili dvajsetletni jubilej tega centra, in svečanostim, ki bodo jeseni, se pridružuje tudi nekaj izdaj: monografija RŠC, pa tudi knjiga »Problemi in dosežki razvoja« na Slovenskem. — P. O. — V. S.

Za otroke

Velike Polane

V Veliki Polani v lendavski občini lepo napreduje gradnja nove osnovne šole, ob njej pa tudi gradnja novega vrta. V novi šoli bo 16 učilnic in telovadnica in v njej bo mogoče organizirati celodnevno bivanje v šoli. Vrtec ob šoli pa bo dajal varstvo 50 otrokom, kar je za starše s tega območja velika pridobitev. Gradbena dela izvaja Konstruktor, TOZD Gradbenik iz Lendave. Domačini težko pričakujejo zaključek gradbenih del in upajo, da bosta oba objekta ob začetku novega šolskega leta že lahko sprejela njihove otroke.

Jože Žerdin

V DRUŽBOSLOVNI ZBIRKI DELAVSKE ENOTNOSTI JE PRAVKAR IZŠLA NOVA KNJIGA:

Dr. Cveta Mlakar.

Ekonomski problemi naše graditve socializma

Naši ekonomski problemi terjajo vse več teoretičnih analiz in seveda ustreznih praktičnih rešitev...

Napori avtorice, ki je sicer redna profesorica za področje politične ekonomije na Ekonomski fakulteti Borisa Kidriča v Ljubljani, so usmerjeni v to, da pride do konkretne uporabnosti znanstvenih ugotovitev za našo družbenoekonomsko prakso...

Avtorica je knjigo razdelila na štiri dele, ki obravnavajo:

- Tržno gospodarstvo v socialističnih samoupravnih odnosih
- Družbeno reprodukcijski proces
- Gradbene in mestne rente v komunalnem gospodarstvu
- Vprašanja meščanske in marksistične teorije cen

Problematika, ki jo knjiga obravnava, je tako aktualna, da jo pripravljamo prav vsem, zlasti vsem delegatom združenega dela, kot tudi vsem družbenopolitičnim delavcem in vsem, ki se poklicno ukvarjajo z ekonomskimi odnosi v naši socialistični samoupravni družbi.

Obseg 336 strani, vezano v platno, ščitni ovitek, cena 250 din.

SKUPNA IZDAJA ZALOŽB MLADINSKA KNJIGA IN DELAVSKE ENOTNOST

NAROČILNICA

Nepreklicno naročam pri ČGP Delo — TOZD DELAVSKE ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, ... izvodov knjige dr. Cvete Mlakar: **EKONOMSKI PROBLEMI NAŠE GRADITVE SOCIALIZMA**

Knjige nam pošljite na naslov:

(ulica, poštna št., kraj)

Naročeno, dne, kraj:

Zig

(čitljiv podpis naročnika)

NAROČILNICA

Pri TOZD Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam ... izvodov brošure Knjižnica SINDIKATI št. 14: **DRUŽBENA PREOBRAZBA ODNOSOV MED DELAVCI V PROIZVODNIH IN TRGOVINSKIH ORGANIZACIJAH**

Brošure pošljite na naslov:

(ulica, poštna številka, kraj)

Naročeno, dne:

Zig

(čitljiv podpis naročnika)

OSNOVNIM ORGANIZACIJAM SINDIKATA, KONFERENCAM OOS V DELOVNIH ORGANIZACIJAH, PREDSEDNIKOM KOMISIJ ZA URESNIČEVANJE ZAKONA O ZDRUŽENEM DELU POSLOVODNIM ORGANOM TOZD IN DO, STROKOVNIM SODELAVCEM V DELOVNIH ORGANIZACIJAH

Avtorizirano predavanje Romana Albrehta sindikalnim delavcem

Družbena preobrazba odnosov med delavci v proizvodnih in trgovinskih organizacijah

je izšlo v brošuri 8. junija 1978 — v zbirki Knjižnica SINDIKATI št. 14.

Cena brošure: 40 din. Obseg 90 strani.

Naročila sprejema TOZD Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4.

Kupite jo lahko v naši trgovini na Tavčarjevi ulici 5, v Ljubljani

Pionirjev športni dan v Krškem

Lovorika Novomeščanom

Tradicionalni športni dan SGP »Pionir« iz Novega mesta je letos odlično organizirala TOZD gradbeni sektor Krško, njegovo pokroviteljstvo pa je prevzel Silvo Gorenc, predsednik skupščine občine Krško. Na tekmovanjih na športnih igriščih v Krškem in Leskovcu se je v osmih panogah pomerilo blizu 500 športnikov iz devetih temeljnih organizacij in delovne skupnosti skupnih služb, ki so sestavljali skupno 105 ekip.

Gradbinci iz Novega mesta, Krškega, Ljubljane in Zagreba so pokazali dobro športno pripravljenost ter mnogo borbenosti, tako da so bile tekme zelo zanimive. Športni dan pa ni bil samo manifestacija množičnosti. Pionir je namreč teritorialno zelo razdrobljena delovna organizacija, zato so takšna srečanja na športnih igriščih tudi dokaz tovarništva in prijateljstva, saj prispevajo k boljšemu spoznavanju in zblizevanju gradbenih delavcev pri Pionirju.

Tudi v balinanju so največ znanja pokazali Novomeščani

Prehodni pokal je letos po težkih bojih zaslužno osvojila ekipa TOZD gradbeni sektor Novo mesto, ki ga bo na prihodnjem športnem dnevu, tokrat v organizaciji TOZD gradbeni sektor Zagreb, tudi skušala ubraniti.

Skupna uvrstitev: 1. Novo mesto 60 točk, 2. Krško 56, 3. Mehansko kovinski obrat 53, 4. DSSS 46, 5. Ljubljana 38, 6. Strojno prometni obrat 36, 7. Projektivni biro 26, 8. Zagreb 20, 9. Lesni obrat 20, 10. Togrel 13 točk.

Uvrstitev po panogah: mali nogomet — 1. Novo mesto B, 2. Novo mesto A, 3. MKO; odbojka — 1. DSSS, 2. Krško A, 3. MKO; streljanje — 1. MKO

528, 2. DSSS 496, 3. Novo mesto 481 krogov; kegljanje — 1. Novo mesto B 552, 2. Ljubljana A 508, 3. Krško A 494 podrtih kegljev; balinanje — 1. Novo mesto C, 2. Novo mesto B, 3. Krško B; šah — 1. Krško A, 2. Novo mesto A, 3. Ljubljana A; namizni tenis — 1. Zagreb, 2. SPO, 3. Novo mesto A; vlečenje vrvi — 1. SPO, 2. MKO, 3. Krško; odbojka ženske — 1. DSSS A, 2. DSSS B, 3. DSSS C; Uvrstitev posameznikov: moški: namizni tenis — 1. Resman, 2. Pršin, 3. Hajnič; strelja-

Družbeni dogovor naj bi prispeval k razvoju rekreacije na snegu

Hoja in tek na smučeh za vse!

Edo Gaspari

Že nekaj let ugotavljamo, da se močno povečuje zanimanje delovnih ljudi za hojo s smučmi in smučarske teke.

Ni potrebno posebej dokazovati izredne koristnosti in številnih pozitivnih učinkov na zdravje, sproščenost, dobro počutje in boljšo ustvarjalnost delovnih ljudi, ki se udeležujejo v tej vsestranski, privlačni ter vsem dostopni vrsti športne rekreacije. Dovolj bo, če se spomnimo, da so telesnokulturne skupnosti Slovenije v svojem samoupravnem sporazumu o nadaljnjem razvoju telesne kulture v naši republici upoštevale teke in hojo v osnove tako imenovanega telesnokulturnega minimuma, in če opozorimo na dejstvo, da so hoja in teki na snegu v vsem razvitem svetu prav zaradi vsestranosti in potreb prebivalstva v izrednem razmahu.

V letošnjem letu je vznikla pobuda, da bi se na sistematičen in samoupravno dogovorjen način lotili širše družbene akcije za organiziranje in pospeševanje hoje na smučeh in smučarskih tekov. V pripravi je poseben družbeni dogovor, s katerim naj bi se nosilci telesne kulture, organi s

področja ljudske obrambe in splošnega ljudskega odpora, organizacije združenega dela, ki proizvajajo opremo za zimske športe in družbenopolitične organizacije dogovorili, kako zagotoviti čim boljše pogoje za razvoj tovrstne športne rekreacije in na kakšen način spodbujati in pritegniti k aktivnemu sodelovanju čimveč delovnih ljudi in občanov.

Tek na smučeh nudi obilo športnega in življenjskega učinka, zahteva pa seveda določeno telesno pripravljenost in izurjenost. Zato je visoka šola za telesno kulturo v Ljubljani že pripravila navodila in tudi norme za vadbo teka, ki ga moramo začeti vaditi že v poletnih in jesenskih mesecih, torej pred pričetkom zimske sezone.

V različnih krajih Slovenije bodo na jesen stekle različne trimske tekaške akcije, ki bodo hkrati služile tudi kot preizkus telesne pripravljenosti udeležencev. Petsto najboljšim začetnikom in petsto najbolj prizadevnim organizatorjem pa bodo proizvajalci športne opreme brezplačno podelili kompletne tekaške opreme. Tudi sicer razmiš-

ljamo o bolj učinkoviti in organizirani prodaji zimske športne opreme.

Zveza telesnokulturnih organizacij Slovenije je že začela z akcijo in zbira od občinskih ZTKO predloge in pripombe za čim boljše izvedbo predlagane akcije.

Tudi organizatorji rekreacije v organizacijah združenega dela in še posebej strokovne službe v organizacijah, kjer so ustanovljene, bi se morale takoj vključiti v priprave in snovanje resnično kvalitetne in koristne telesnokulturne akcije. Organizatorji rekreacije lahko po eni strani ugotavljajo interes delovnih ljudi in ga s svojim delovanjem spodbujajo, po drugi strani pa se povezujejo z ZTKO v občini in s telesnokulturnimi organizacijami, ki bodo organizatorji dejavnosti, ter po tej poti prispevajo, da bo zimska sezona pričakovalo pripravljenih veliko ljubiteljev zimskih tekaških športov in da bodo delavci in občani lahko zadovoljevali svoje potrebe na pripravljenih in organiziranih tekaških terenih.

Sindikalne športne igre občine Radovljica

Prva mesta za Verigo in Elan

Na občinskem sindikalnem prvenstvu v streljanju z zračno puško, ki je bilo v dvorani kulturnega doma Podnart, izvedli pa so ga člani strelske družine »Stane Žagar« iz Podnarta, je nastopilo 121 strelcev iz 32 osnovnih organizacij sindikata. Tekmovalke in tekmovalci so tekmovali v dveh starostnih razredih — do 40 let in nad 40 let.

Delavke in delavci Gorenja iz Velenja tudi v teh vročih poletnih mesecih ne počivajo. Te dni so se zbrali na stadionu ob jezeru in se pomerili v šestih atletskih disciplinah. Hitrost, moč in vzdržljivost je preizkusilo blizu 250 ljubiteljev športa in aktivnega razvedrila. Foto: H. Jerčič.

Rezultati najboljših:
ŽENSKE do 40 let: 1. Darja Stariha (Kemična) 170 krogov, 2. Malči Podlipec (Elan) 120 krogov, 3. Vera Jesensek (Elan) 120 krogov, 4. Mimi Rotar (Kemična) 117 krogov, 5. Marjana Bešter (Upr. organi) 110 krogov itd.

ŽENSKE nad 40 let: 1. Vera Odar (Veriga) 95 krogov, 2. Silva Ajdič (Kemična) 57 krogov, 3. Dora Štular (Iskra Otoče) 54 krogov, 4. Milka Faganel (Kemična) 45 krogov, 5. Romana Gatej (Veriga) 42 krogov itd.

MOŠKI do 40 let: 1. Franc Lotrič (Veriga) 178 krogov, 2. Vester Pangerc (Elan) 169 krogov, 3. Stane Bešter (Iskra Lipnica) 166 krogov, 3. Tomaž Glivar (Merkur) 165 krogov, 4. Anton Vidic (Elan) 165 krogov, 5. Janez Markelj (Iskra Otoče) 163 krogov itd.

MOŠKI nad 40 let: 1. Albin Lampe (Veriga) 149 krogov, 2. Janko Justin (LIP) 145 krogov, 3. Janez Jakun (GG) 136 krogov, 4. Štefan Fujs (LIP) 135 krogov, 5. Jože Medja (GG) 131 krogov itd.

EKIPNO MOŠKI: 1. Veriga Lesce 807 krogov, 2. Elan Begunje 789 krogov, 3. Elmont Bled 663 krogov, 4. GG Bled 642 krogov, 5. Iskra Otoče 591 krogov itd.

EKIPNO ŽENSKE: 1. Kemična Podnart 334 krogov, 2.

Elan Begunje 297 krogov, 3. GG Bled 252 krogov, 4. Veriga Lesce 227 krogov itd.

EKIPNO SKUPAJ: 1. Veriga Lesce 171 točk, 2. Elan Begunje 154 točk, 3. Kemična Podnart 104 točke, 4. GG Bled 92 točk, 5. Iskra Otoče 57 točk itd.

Posebno pohvalo zaslužijo strelci in strelke KOOS Verige Lesce, ki so v moški in v skupni uvrstitvi osvojili že tretjič zapored prvo mesto. Pri posameznikih pa Franc Lotrič, ki je letos tudi že tretjič zapored osvojil občinski naslov, ter Darja Stariha, ki je drugič zapored osvojila občinski naslov in dosegla odličnih 170 do 200 možnih krogov. Z doseženim rezultatom bi Starihova zasedla tudi pri moških odlično 2. mesto.

Na igriščih v Radovljici, Vrbnjah, Lescah in na Bledu pa so se pomerile ekipe OOS za občinski sindikalni naslov v malem nogometu.

Na tekmovalcu v malem nogometu, ki ga je organizirala komisija za mali nogomet pri ZTKO Radovljica, je nastopilo 18 ekip. Zmagovalci skupin so se

v polfinalu pomerili po kup sistemu. V finalu, ki so ga ekipe igrale po liga sistemu, so bili doseženi naslednji rezultati: Veriga I.: Žito-Triglav 2:2, Elan I.: Veriga 0:0, Elan I.: Žito-Triglav 1:0.

KONČNI VRSTNI RED: 1. Elan Begunje I., 2. Veriga Lesce I., 3. Žito-Triglav Lesce, 4. Plamen Kropa, 5. Iskra Lipnica, 6. GG Bled itd.

Skupaj je do sedaj na občinskih sindikalnih prvenstvih v sedmih športnih panogah nastopilo 1638 članov sindikata iz 97 osnovnih organizacij sindikata.

Po krajšem premoru bodo s športno-rekreacijskimi tekmovalci za člani sindikata nadaljevali avgusta, ko bo na kopalnišču v Radovljici občinsko sindikalno prvenstvo v plavanju.

V skupnem seštevku točk za letošnje uvrstitev na SŠI 78 so trenutno najboljši: 1. Elan Begunje 778 TOČK, 2. Veriga Lesce 721 točk, 3. Iskra Otoče 309 točk, 4. GG Bled 274 točk, 5. LIP Bled 268 točk, 6. Iskra Lipnica 192 točk itd.

V. M.

Pred jubilejnimi športnimi igrami slovenskih papirničarjev

Spodbudni sadovi široko zasnovane akcije

Ivo Virnik

Ljubljana bo 25. in 26. avgusta prizorišče 20. jubilejnih letnih športnih iger delavcev papirne industrije Slovenije. Prireditelj letošnjega srečanja je konferenca osnovnih organizacij sindikata Kartonažne tovarne, ki bo s pomočjo organizacijskega odbora storila vse, da bi se udeleženci te največje športne manifestacije slovenskih papirničarjev kar najbolje počutili med bivanjem v Ljubljani. Pričakujejo, da bodo letošnje jubilejne igre po udeležbi presegle lanske, kar pomeni, da bo na njih nastopilo več kot 400 tekmovalcev in tekmovalk iz vseh delovnih organizacij, združenih v SOZD Slovenija papir.

Ze ta podatek zgovorno pričča, da so športne igre slovenskih papirničarjev doživele v zadnjih letih velik razmah, tak, kakršnega ni nihče pričakoval. To je nedvomno vnovična potrditev, da so tudi v kolektivih papirne industrije Slovenije, v katerih združuje svoje delo skoraj 9000 delavcev, obrodili prvi sadovi široko zasnovane akcije sindikatov na področju aktivnega preživljanja prostega časa zaposlenih v slovenskem gospodarstvu. Tako je na lanskih igrah v

Krškem sodelovalo 400 športnikov iz vseh združenih podjetij slovenske papirne industrije, v številni tiste, ki še niso članice SOZD Slovenija papir. Največ uspeha so imeli domačini, ki so od skupno enajstih panog zmagali kar v petih, povrh pa še na kviz, zanimivi spremljajoči prireditvi iger.

Se poprej so najboljši športniki — papirničarji iz Slovenije sodelovali na 10. jubilejnih letnih igrah delavcev jugoslovanske papirne industrije v Belišču in se odrezali mimo vseh pričakovanj. Vevčani so v tekmovalcu moških ekip osvojili odlično drugo, Krščani pa tretje mesto, medtem ko sta se Markelj in Garbajs med posamezniki uvrstila na kegljaškem turnirju na četrto oziroma peto mesto. Lep uspeh je med kegljavkami dosegla ženska vrsta Krškega, ki je imela v Žičkarjevi in Zagorčevi svoji najboljši predstavnici. Uspešni so bili tudi strelci Sladkogorske in Kartonažne tovarne Ljubljana ter šahisti Količevega in namiznoteniški igralci iz Krškega, največji uspeh pa nedvomno pomeni zlata medalja tekmovalk Sladkogorske na ženskem odbojškem turnirju. Bera slo-

venskih predstavnikov na jubilejnih športnih igrah papirničarjev Jugoslavije torej ni bila majhna, saj so osvojili dve zlati ter štiri srebrne in bronaste medalje. Bržčas bo na letošnjih igrah v Skopju zastopstvo slovenskih papirničarjev doseglo še boljše rezultate kot lani.

Tako ni dvoma, da se vsakoletnih zimskih in letnih športnih iger slovenskih papirničarjev ter tradicionalnega srečanja športnikov — delavcev papirne industrije Jugoslavije udeležuje iz leta v leto več ljubiteljev aktivnega in načrtnega preživljanja prostega časa. To dokazuje, da v skoraj vseh delovnih organizacijah združene slovenske papirne industrije posvečajo množični športni rekreaciji zaposlenih vedno večjo skrb. Srečanje, kot bo bližnje v Ljubljani, pa ne bo zanimivo samo s tekmovalnega stališča, marveč bo kot vsa dosejana prispevalo tudi k izmenjavi izkušenj na področju gospodarjenja in uveljavljanja samoupravnih odnosov, v največji meri pa k športni aktivnosti delavcev v delovnih organizacijah, združenih v SOZD Slovenija papir.

Organizacija in delo slovenskih sindikatov v letih 1945 — 1953

(IV.)

Od obnove do samouprave

Jera Vodusek-Starič

Kmalu zatem so podobne volitve zahtevali tudi v drugih podjetjih in je do sprejetja Zakona o upravljanju... bilo v Sloveniji izvoljenih še 120 takih delavskih svetov. Po sprejetju zakona so opravili volitve v delavske svete in upravne odbore vseh gospodarskih podjetij v Sloveniji (rok za izvolitev DS je bil 15. september 1950). Kandidatno listo za te volitve je predlagala sindikalna organizacija na sestankih članstva in jo posredovala ustreznemu odboru ljudske oblasti. Volitve v DS pa je za vsako podjetje posebej razpisal Okrajni ljudski odbor.⁴⁸ V 1196 podjetjih je bilo izvoljenih 24.859 članov delavskih svetov.⁴⁹

Na volilnih sestankih, kakor tudi na ustanovnih skupščinah delavskih svetov se je razvila živahna razprava o gospodarskih problemih podjetja, organizaciji dela, skrbi za človeka itd.

Po sprejetju zakona sta se sestala tudi XII. plenum CO ZSJ in VII. plenum GO ZSJ ter obravnavala naloge sindikatov pri nadaljnji izgradnji socializma v Jugoslaviji.

Na XII. plenumu je bilo sklenjeno, da so naloge centralnega odbora, da prouči metode dela za doseg nadaljnje izgradnje in dviganja množic delovnih ljudi v zavestne graditelje socializma in zavestne voditelje proizvodnje. Naloge sindikalnih organizacij pa so, da popularizirajo prejemljeni zakon, da organizacijsko okrepijo svoje organizacije in da organizirajo tekmovanja za višjo storilnost dela. Spremenjeni so bili sklepi IV. in VI. plenuma CO ZSJ v toliko, da so se komisije pri podružnicah od tedaj naprej osnovala le po potrebi in da je njihova naloga bila pomagati delavskim svetom in upravnim odborom.⁵⁰

VII. plenum GO ZSS se je sestel 7. oktobra 1950 in na njem je imel uvodni referat Janko Rudolf. Zaradi pojavov zgozlj organizacijsko-tehničnega izvajanja sklepov XII. plenuma CO ZSJ je takole formuliral naloge sindikalnih organizacij in njihov odnos do delavskih svetov: »Delavski svet je organ delavskega kolektiva, kolektivno gospodarsko vodstvo socialističnega podjetja, sindikalna organizacija pa je razredna organizacija tega kolektiva« in zato »sindikalna organizacija vzgaja, usposablja delavski kolektiv in usmerja njegovo dejavnost, na-

loga delavskega sveta in upravne odbora pa je, da za to borbo ustvari vse potrebne pogoje«. Zato je osnovna naloga sindikalnih organizacij pri tem obravnavanje problemov gospodarjenja podjetja in izvrševanje nalog petletnega plana.⁵¹

Še druge akcije sindikalnih organizacij

Jeseni tega leta so potekale še druge akcije sindikalnih organizacij. Sodelovale so pri vpisu drugega ljudskega posojila in pri delu vpisnih komisij. Sodelovale so pri izvolitvi novih ljudskih inšpektorjev. Njihova naloga pri tem je bila, da so volitve ljudskih inšpektorjev opravili tudi v 20% podjetij v Sloveniji, kjer ljudskih inšpektorjev še niso izvolili, so pa za to imela vse pogoje. Pri teh volitvah so morali paziti, da so bili izvoljeni taki inšpektorji, ki so delo res opravljali, ker so bile izkušnje z nekaterimi prejšnjimi slabe.⁵²

Ob koncu leta se je sestel XIII. plenum CO ZSJ in ocenil, da odnosa sindikalnih organizacij do delavskih svetov še marsikje niso pravilno dojel. Obstoj delavskih svetov ni pomenil tega, da so morale sindikalne organizacije delovati zgolj kot kulturni — vzgojni faktor. Njihove naloge so ostale še vedno iste na vseh področjih dela.

Spremenjena vloga sindikalne organizacije in pojasnjevanje političnih dogodkov preteklega leta sta bili glavni temi letnih skupščin podružnic za leto 1951.

Zaradi težav v gospodarstvu, ki so nastopile po gospodarski blokadi in suši leta 1950, so se poslanci Ljudske skupščine FLRJ pri sprejemu proračuna za leto 1951 (ekspozeja sta podala tovariša Tito in Kidrič) odločili za podaljšanje petletnega načrta za eno leto.

V začetku leta 1951 so sindikalne organizacije organizirale tekmovanja v počastitev 10. obletnice Osvobodilne fronte Slovenije in volitev v Ljudsko skupščino LRS. V ta namen je bilo sklicano posvetovanje sindikalnega aktiva 14. januarja 1951. Sledila so mu sektorska in podružnična posvetovanja, na katerih so poleg tekmovanj razpravljali tudi o poteku letnih skupščin sindikalnih organizacij in o njihovem odnosu do delavskih svetov.⁵³

Volitve v delavske svete in upravne odbore, ki so sicer pote-

kale vsako leto, leta 1951 niso bile organizirane. Podaljšan je bil mandat delavskim svetom in upravnim odborom, izvoljenim leta 1950. Pač pa so do 25. februarja 1951. leta bile volitve v delavske svete višjih gospodarskih združenj (teh je bilo v Sloveniji 15 in so vključevala 245 podjetij). Člani teh delavskih svetov so bili voljeni po podjetjih. Pri tem je prevladovala težnja: v te delavske svete izvoliti čimveč delavcev iz neposredne proizvodnje. Sledile so volitve v upravne odbore teh združenj. Sčasoma se je pokazalo, da so višja gospodarska združenja postala ovira pri razvoju delavskega samoupravljanja v podjetjih in so bila zato ukinjena.⁵⁴

Delo partije v sindikatih

Svoje delo na sindikalnem področju so tega leta kritično obravnavali tudi člani Komunistične partije Slovenije. CK KPS se je 16. in 17. februarja 1951 sestel na svojem V. plenarnem zasedanju, na katerem je tekla beseda o nalogah partije na področju sindikatov; referat o tem je imel Janko Rudolf. Ugotavljali so, da je ponekod premajhna vloga partije pri usmerjanju delovanja sindikatov k širšim družbenim problemom in k doseganju večje udeležbe delavskih množic pri vprašanih družbenega življenja. Zato je V. plenum naložil svojim organizacijam naslednje:

1. da morajo nuditi pomoč sindikatov za uveljavljanje delavskih svetov in upravnih odborov.
2. da naj zagotove, da bodo sindikati znali širše doumeti vprašanja gospodarskega in družbenopolitičnega razvoja. To bodo lahko dosegli le z udeležbo pri delu organov ljudske oblasti, svetov državljanov, svetov potrošnikov itd.,
3. skrbijo naj za ideološko-politično izobrazbo kadrov, za povezavo med delovnimi kolektivi in za zmanjšanje števila profesionalnih funkcionarjev.⁵⁵

O nalogah sindikalnih organizacij je nadalje sklepal XIV. plenum CO ZSJ junija 1951. Poleg kulturno-prosvetnega in vzgojnega dela ter skrbi za življenjsko raven delavcev je tudi ta plenum postavil pred sindikalne organizacije nalogo, da se vključijo v razpravo o lokalnih in komunalnih vprašanih. Podobne sklepe je sprejel tudi II. kongres Zveze

sindikatov Jugoslavije v Zagrebu od 6. do 8. oktobra 1951.

Vzrok za pospeševanje takšne aktivnosti sindikalnih organizacij je bil prehod na nov gospodarski sistem v začetku leta 1952 in sprejem zakonov o državnem proračunu in družbenem planu za leto 1952, ki sta prinesla nove obveznosti tudi delavskim svetom. Dve sta bili glavni značilnosti novega gospodarskega sistema:

1. ločitev gospodarskega organizma od državne uprave in njegovo samostojno delovanje, seveda le v okviru sorazmerij, načrtovanih v družbenem planu;
2. samostojnost podjetja kot neposrednega proizvajalca blaga, tako da stopa podjetje sedaj s svojimi izdelki direktno na trg.

Do prvega novembra 1951 so bili v smislu teh sprememb sprejeti nekateri gospodarski ukrepi (eden teh je bila zamenjava živilskih bonov za denar).

Take spremembe so nalagale delavskim svetom ne le večje delovne obveznosti, temveč tudi večjo odgovornost, kakor tudi večjo odgovornost celotnega kolektiva za čimvečjo in čim kvalitetnejšo proizvodnjo.⁵⁶

Leta 1952: prvo tekmovanje delavcev — upravljavcev

10. novembra 1951 se je sestalo Predsedstvo RS Zveze sindikatov Slovenije in razpravljalo o nalogah, ki so izhajale iz sklepa kongresa in o bodočih občnih zborih v letu 1952. Predsedstvo se je zavzelo za to, da morajo sindikalne organizacije:

- posvetiti pozornost proučevanju gospodarskih sprememb in to v okviru čim širšega kroga delavcev,
- obravnavati nastale pojave, ki jih je treba odstraniti (nekatera podjetja niso odvajala tržnega dohodka, niso imela ažurnega knjigovodstva, kršila so plansko disciplino) ipd.,
- preusmerjati delavce v podjetja, kjer so potrebni.

Sklenili so tudi osnovati naslednje komisije pri predsedstvu republiškega sveta ZSS: organizacijsko, izobraževalno-prosvetno in gospodarsko (pri tej so ustanovili tudi podkomisije: za plan, organizacijo dela, delavske svete, tekmovanja, plače in nagrade, pravno, tehnično-higiensko zaščito in za socialno zavarovanje).

V januarju 1952 je bilo organizirano tudi prvo tekmovanje s

področja delavskega upravljanja. Tekmovali so v izpolnjevanju obveznosti, ki jim jih je naložil družbeni plan, v izpolnjevanju gospodarskih in upravnih dolžnosti, v odkrivanju notranjih rezerv v gospodarskih podjetjih in v izpolnjevanju družbenih nalog delavskih svetov ter sindikalnih organizacij. Hkrati jih je pismo CO ZSJ pozvalo, naj se vključijo v javno razpravo o družbenem planu s tem, da izvajajo pojasnjevanje le-tega po kolektivih.⁵⁷

Leta 1952 so bile druge volitve v delavske svete in upravne odbore. V 2050 podjetjih v Sloveniji je bilo izvoljenih 14.986 članov delavskih svetov in 6894 članov upravnih odborov. Pri tem se je še zmanjšalo število žena, izvoljenih v delavske svete. Pač pa se je po podatkih za leto 1952 izboljšala delovna disciplina v podjetjih, bilo je manj neopravičenih izostankov, manj upravičenih in manj bolezenskih izostankov.⁵⁸

Sindikalne organizacije pregledujejo in odobravajo tarifne pravilnike

Po uvedbi novega gospodarskega sistema in kot posledica uvajanja samoupravljanja je moral biti spremenjen tudi plačilni sistem. V marcu je bilo, po izidu uredbe o delitvi skladov za plače, posvetovanje pri predsedstvu republiškega sveta ZSS o ukrepih, ki naj zagotove pravilno izvedbo novega tarifnega sistema. Temu je sledil še seminar za sindikalne funkcionarje o tem vprašanju.

Naloga sindikalnih organizacij je pri izdelavi tarifnih pravilnikov bila v tem, da so le-te pregledale in odobrile. Izdelava teh pravilnikov se je zaradi nepravilnosti, ki so nastajale, zavlekla, in konec leta jih je od predvidenih 2929 bilo sprejetih le 908.⁵⁹

IX. plenum ZSS pa je 10. junija 1952. leta razpravljal o idejnopolitičnih slabostih v delu sindikalnih organizacij. Referent o tem vprašanju je bil Roman Albreht. Na plenumu je bil sprejet predlog, da se skliče III. kongres TSS.

V zvezi z vsebino razprave na plenumu je Republiški svet ZSS 20. junija članstvu v obliki pisma poleg drugega sporočil:

- da nadaljnji razvoj delavske demokracije zahteva aktivno poseganje delavcev pri izdelavi načel, po katerih raste družbena organizacija,
- da so bile sindikalne organizacije premalo aktivne v boju proti moralno nezdravim pojavom.

— da je delavca treba neprestano spoznavati z njegovimi zakonitimi pravicami,

— da je na pobudo delavcev prišlo do obnove delavsko-kulturno-prosvetnih društev SVOBOD. Sindikalna vodstva naj delavce seznanjajo z idejnimi, kulturnimi in političnimi nalogami teh društev,

— da je naloga sindikalnih organizacij seznaniti svoje članstvo s tem pismom.⁶⁰

Sindikalne organizacije so ves ta čas vestno zasledovale delo delavskih svetov in upravnih odborov. Problemom delavskega upravljanja je bil posvečen X. plenum GO ZSS 24. in 25. januarja 1953. Na njem je bilo zastopano stališče, ki je bilo izraženo tudi že prej, da upravni odbori niso ustreznega oblika delavskega upravljanja, ker mrtvijo delo delavskih svetov. Razpravljali so tudi o odnosu med organizacijo oblasti in gospodarskimi organizacijami na področju

vprašanj tarifne politike, zaščito pri delu (podani so bili podatki o številu nesreč pri delu v zadnjih letih) in brezposelnosti (decembra 1952 je bilo 8638 oseb brez dela, od tega 70% žensk). Plenum je poudaril naslednje naloge sindikalnih organizacij:

- povečanje materialne odgovornosti tehničnega vodstva in higijensko-tehnični zaščiti,
- delovni kolektivi in sindikalne podružnice naj same volijo delavske inšpektorje, ali pa same sebe higijensko-tehnične komisije (ali pa naj le-te imenuje delavski svet). Določene so tudi naloge teh komisij;
- skrb za pravilno strokovno politiko itd.

Naloge republiških forumov pa so bile:

- uvedba odškodninske odgovornosti podjetij za večje število nezgod ali obolenj;
- skrb za načrtno vzgojo mladine;
- skrb za vzgojo mladine, kar naj skrbje tudi organizacije SVOBOD in Partizan;
- gradnja vajeških domov;
- ustanavljanje novih podjetij, predvsem z namenom, da se njih zaposle žene;
- snovanje zavoda za napredok gospodinjstva in še druge.

Spomladi 1953 — III. kongres ZSS

Kongres Zveze sindikatov Slovenije, 3. po vrsti, je potekal od 24. do 26. maja 1953. Na njem so bila obravnavana vprašanja področja dela sindikalne organizacije, ki smo jih že omenili v osnovni poročilu o delu med kongresoma. V skladu s političnimi spremembami uvajanja družbenega samoupravljanja, napovevanimi z ustavnim zakonom v začetku leta 1953, je kongres glavno točko obravnaval vloga sindikatov in njihovo mesto v družbenem življenju ter vzgojo in izobraževalnem delu. Delo na kongresu se je odvijalo v treh komisijah: komisiji za politično organizacijska vprašanja, komisiji za proučevanje družbenega upravljanja in komisiji za proučevanje izobraževanja delavcev.

Vse tri komisije so na koncu razprave izdelale ustrezne resolucije. V njih so se zavzeli za vestno opravljanje samoupravnih dolžnosti, za borbo proti birokraciji, predlagali so kolektivni pristop Zveze sindikatov Jugoslavije k SZDLJ, zavzeli so se za nadaljnji razvoj gospodarstva, prid celotne družbene skupnosti za skrb za delovne kadre ter za skrb za urejanje strokovnega drugega šolstva in izobraževanja.⁶¹

S tem kongresom je sindikalna organizacija vstopila v novo obdobje, v obdobje družbenega samoupravljanja.

DE OSNOVNIM ORGANIZACIJAM SINDIKATA!

V Sindikalnem poročevalcu št. 11 je objavljeno gradivo za javno razpravo:

Osnutki dokumentov 9. kongresa Zveze sindikatov Slovenije

Sindikalni poročevalec št. 11 lahko naročite pri :

Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4; ali kupite neposredno v naši trgovini na Tavčarjevi ulici 5, v Ljubljani.

Cena za izvod: 5 din

⁴⁷ DE, 28. julija 1950
⁴⁸ Poročilo o delu na III. kongresu ZSS, arhiv ZSS.
⁴⁹ DE, 21. 7. 1950
⁵⁰ Zapisnik VII. plenuma GO ZSJ za Slovenijo, arhiv ZSS
⁵¹ DE, 29. 9. 1950
⁵² DE, 19. 1. 1951
⁵³ Poročilo o delu na III. kongresu ZSS, arhiv ZSS, DE, 9. 2. 1951
⁵⁴ DE, 23. 2. 1951
⁵⁵ DE, 10. 8. 1951
⁵⁶ DE, 25. 1. 1952
⁵⁷ Poročilo o delu, III. kongres ZSS, 1953, arhiv ZSS
⁵⁸ Ibid.
⁵⁹ DE, 20. 6. 1952
⁶⁰ Poročilo o delu, Zapisnik III. kongresa ZSS, arhiv ZSS

Humoreska

Optimalna varianta alternativne projekcije

Vinko Blatnik

Zaradi boljše strukture in potrebe po neposrednem stiku s poslovnim odborom je član našega sveta tudi tovariš Tomaž, naš komercialist. S tem mu je dana možnost, da ureja stvari zase z odkritim soočanjem mnenj, to je iz oči v oči z nami, medtem ko jih urejamo za druge iz poslovnega odbora na podlagi pismenih naročil direktorja, ki jih predsedniku sveta prinaša naša kurirka.

Zadnje čase je tovariš Tomaž dokaj nataknen; nekaj se v njem čuina, nekaj ima za bregom. Ko bi le vedeli, kaj? Naše blago gre dobro v promet, na dolžnike še kar uspešno pritiskamo pa tudi direktorja nihče ne ogroža, ker so si ustrezni tovariši z občine že izbrali nove službe. Le kaj Tomaž dela?

Na odgovor nam ni treba dolgo čakati. Predsednik sveta na pobudo tovariša Tomaža skiče sejo. Kolikor nas je tu, nihče ne manjka. Sklepni smo.

— Besedo ima tovariš Tomaž! Začne predsednik, si z nobenem otre čelo in priže cigareto.

— Oprostite, tovariši! S predsednikom bi vas nedvomno ne vznemirjala v teh dopustniških dneh, če bi ne bila zadeva pomembna in kolikor toliko nujna! Reče zaupljivo in resno tovariš Tomaž.

— Danes ne bom govoril o svoji nizki plači. Vsi dobro veste, da mi ponujajo drugje več, samo če pridem k njim, še zlasti pa naša konkurenca. Dandanes namreč ni važno, če kaj delaš ali ne, važne so zveze. Kupili bi torej cel štab ljudi v komercialni, še z mezinčcem bi mi ne bilo treba migniti. Pa nočem v varen pristan zdej, ko sem v najboljših letih. Pri vas mi je všeč in tu ostanem!

— Če ni plača, kaj je potlej? pomislil in pogledam po omizju. Na samoupravno resnih obrazih opazim olajšanje. Tudi drugi so si oddahnili.

— Sicer nam je pa družba s temi svojimi dogovori in sporazumi prav nesramno stopila na vrat, nadaljuje tovariš Tomaž z nekoliko višjim in bolj odločnim glasom. — Če greš čez, plačaj kazni, če še toliko garaš! No, primerov, da se je kaj takega zgodilo, ne poznam, res pa je, da nam grozijo. K sreči je generalni razsoden človek in sva se že dogovorila, da mi je treba presežek vreči na dnevnice ali kilometrično, kjer je pač več prostora. Tako je ta aktivistična hajka zame zaključena. Mori me pa nekaj drugega...

Zdaj pride glavno, pomislil. Vsi napremo ušesa.

— Saj ne rečem, tovariši, da niste imeli razumevanja, nadaljuje tovariš Tomaž. — Ko sem prišel k vam, ste mi dali, kar ste največ mogli: sedemdeset kvadratov z balkonom, kasneje pa še participacijo za centralno. Vendar je tehnika gradenj od takrat do danes pri nas zelo napredovala, medtem ko je naša stolpnica že začel glodati zob časa. Mimo tega je tudi lokacija zelo ponesrečena: saj iz sosednje tovarne se mi valijo naravnost v spalnico. Ne samo to, mulci noč in dan butajo z vrati, jaški kar naprej pokvarjeni. Saj ne rečem, za kakšen mlad par, ki šele vstopa v vse to, je zadeva kar primerna! Jaz pa sem doma potreben počitka, dragi moji, če želite, da bom v redu opravljal službo...

— O tem smo vendar že sklepali! se oglasi Milan, član sveta. — Vse to vemo! Prav zato smo stanovanje za vas skrbno izbrali. Tiste gradnje, kjer smo vam odobrili trinipolsobno stanovanje, so v mirnem kraju...

Tovariš Tomaž se malo zamisli, potem pa nadaljuje: — Res je tako, kot pravi tovariš Milan. Tisto stanovanje, ki ste mi ga izbrali in dodelili, je res v mirnem področju: blizu glavne ceste pa spet toliko iz mesta, da človek že vdihuje podeželski zrak. Vendar je treba vedeti, da je vse tisto področje na novo pozidano, brez ustrezne infrastrukture in različnih nujnih komu-

nalnih objektov, kot so šole, otroškovarstvene ustanove, trgovine, servisne delavnice in drugo. Takoj ko sem si naselje pobliže ogledal, sem ugotovil, da nimam tam kaj iskati in sem obiskal še druga gradbišča. Pri tem sem imel več sreče kot pameti, saj sem naletel na dokaj ustrezno in še neupravnostno stanovanje le dober kilometer zračne črte od centra, da o urejeni infrastrukturi sploh ne govorim. Mislim, da bi mi to stanovanje povsem ustrezalo.

— Če dovoliš, tovariš Tomaž, bi jaz nadaljeval, reče računovodja, ki prisostvuje seji sveta kot strokovni predstavnik poslovnega odbora. — Za svet je za realizacijo tega predloga že pripravil nekaj alternativnih variant različnih proračunskih projekcij finančnih odnosov med našim skladom skupne porabe in banko. Ne bom vas moril s podrobnostmi, povem naj le, da gre za finančno korekturo sklepa delavskega sveta o isti zadevi v znesku 300.000 N-din. Za toliko se namreč v tej zvezi poveča participacija z naše strani, medtem ko z banko ni bilo mogoče doseči večjega angažmaja. Po konzultaciji, ki smo jo imeli z generalnim, kakor tudi glede na našo finančno situacijo, je takšna finančna operacija nedvomno možna, posebno še, ker s tem sprostimo del našega stanovanjskega sklada, ki ga trenutno zaseda tovariš Tomaž, za naše socialno najbolj kričeče primere...

Naj tu končam, kaj bi vas gnjavil. Naprej se namreč sestane nadaljuje tako, kot vsakič, ko smo ga sklicali na pobudo tovariša Tomaža: ekspeditivno, brez motenj s strani novih članov sveta, ki se še niso vživeli v zadevo in v korist naši skupni stvari.

Janko Špiček

NAGRADNA KRIŽANKA

DE	VODENJE ORKESTRA	EKG	ZEMLJIN TRABANT	PREBIVALNA ASIRIJE	VENO TAUFER	MESTO OB PROGI KAR LOVAC-REKA	STARORIM. NARAVO-SLOVEC	PONAVILJALNI GLAŠOL	NOČNA PTICA	VITEL NA STISKALNICI	TV ZASLON	ZNAMKA ČESKIH KAMIONOV
Najvišji samoupr. organ												
Risarka (ilustracija)												
Italij. slikar (Guido)					Pr. pesnik in cineast (Jacques) Enava Novak							
Mitol. prvi letalec							Staro ime za kmeta Rosa Luxemburg					
Georg Trakl			Pritok Save pri Kranju Krapina						Sl. številnik sin Agambona inkli temestre			
Prebivalka IRSKE						Stepsilo jezera v SZ Svet. Plin					Univerz. mesto v SZ, pri no. nosibirsku	TRA-PAR. 17A, ABOTA
Ime atleta Clarka				Elsa Minelli Različek, Odtenek			Indonez. ime za novo vino (jejo)					
Plačilo na račun							Namizno-ten. igralec (Edward)					
Škotski matematič. ki je iznajel logaritme							Domača ljubkval. obl. ž. imba	Reka v ZRN, desni pritok mozele vrsta usnja				
Janez Rohaček				Prebivalec Anama Grenka Sol								Italij. predlog španski mesto
Angleški politik (Anthony)												
Sestavil: R.N.	Angl. pristanisce Francoski fizik											
Prebivalci Bosne												
Pesnik Gruden					Duga Vipotnik		Republika v Juž. Ameriki ob ekvatoru ZERAVICA					
Sl. mesto ob dravi v vinskih kletih in inuist							Jap. mesto na otoku Honšu NIKELJ					
Drugo ime za formozo												
DE	Marijan Tršar					Reka						DE

Rešitve pošljite do 16. avgusta 1978 na naslov: TOZD Delavska enotnost Ljubljana, Dalmatinova 4 s pripisom na ovojnicu NAGRADNA KRIŽANKA ŠT. 30. Nagrade so 200, 150 in 100 dinarjev.

REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE ŠT. 28

Predpriprava, revolucionar, aparat, start, Tepina, moto, etos, korevt, žir, Ston, Mao, Rabar, Osana, oktava, ŠE, JS, kaolin, asket, Renis, Ta, AP, TJ, trakar, dlaka, rivali, Rade, volivec, Igo, kip, Nome, Ail, vonjava, naftalin, ena, At, Osaka, cin.

Izrebrani reševalci križanke št. 28

1. nagrada 200 din: Gabriel Goričan, Naklo 121, 64202 Naklo; 2. nagrada 150 din: Marija Pogačnik, Cankarjeva 17, 64240 Radovljica; 3. nagrada 100 din: Marko Rajkovača, Kolarjeva cesta 5, 68000 Novo mesto. Nagrade bomo poslali po pošti.

Pismo z dopusta

Kaj je sindikat

Janez Voljč

Včeraj mi je sosedov Mihec, sin Petra Kovača, direktorja raketnega sektorja v staromekanski kmetijskem kombinatu, in činskem sindikalnem svetu, poslal z dopusta v poštinskem pismu.

»Veš, stric Janez, drugega dne mojega letovanja ob morju smo se otroci vseh dopustnikov v našem domu (šestnajst nas je bilo) pionirsko in hkrati sindikalno organizirali. Na ustanovnem sestanku naše skupine smo se bomo uprli izkoristiti čemu otroka po starših in nato zapostavljanju s strani očeta in matere. Starim odnosom, smo rekli, se bomo uprli, ne bomo več dovolili, da bi nas

mame ob osmih zvečer pošiljale v postelje, ko se na televiziji začnejo najbolj zanimive oddaje, in nikoli ne bomo dopustili, da nas klobutajo, če želimo slišati tudi tisto, kar sta mama in ata sklenila, da ni za otroška ušesa. Pa še več problemov, ki jih poznate, in zato o njih ne bi govoril.

In tako sem zavoljo vsega tega naredil včeraj nekakšno anketo med člani naše sindikalne pionirske organizacije in sem jih spraševal, kaj je sindikat. Dobil sem naslednje odgovore:

»Sindikat je nekaj takega kot moj ata,« je dejal Peter Cegnar, sin inženirja v kombinatu. »Kadar ga domov kličejo po telefonu in nekaj na dolgo in široko govori, pravi mami: »Sindikat pač mora biti navzoč,« in to je

opravičilo, da gre v gostilno. Jožko Polar, sin vratarja v kombinatu, je bil še bolj konkreten: »Sindikat je, če se ljudje sestanejo in delajo sklepe in resolucije. Teh pa nikoli ne naredijo toliko, da bi jih imeli dovolj. Doselej še niso sprejeli takšne resolucije, v kateri bi se do amena dogovorili, kaj je sestanek, na katerem vsi govorijo o vsem, kaj pa je delo sindikata.« Še bolj bojevit je bil Franček Podgorski, sin snažilke. Že osem let se stiska z materjo in dvema sestrama v majhni podzemni sobici in zato je rekel: »Naša mama je že neštokrat dejala, da sindikata ni. Če bi bil, bi nam zagotovil novo stanovanje, v katerem bi lahko v eni sobi kuhali in jedli, v drugi pa spali.« Vanja Dolničarjeva, hčerka pred

delavca, je na mojo anketno vprašanje odgovorila: »Moj oči se s politiko ne ukvarja in zato sploh ne vem, kaj je sindikat.« Franček Martič, katerega brat je nedavno tega postal profesionalni sindikalni aktivist v kombinatu, pa je bil zelo kratek: »Sindikat je obilo popisanega papirja, ki ga moj brat prebira v noč. In ko naslednje jutro neprespan odhaja v službo, govori o sindikatu samo grde besede.« Janez Maslič, sin pravnika v našem kombinatu, ki je hkrati tudi sekretar podjetja, je povedal takole: »Sindikat je tovarišica Pepca, ki pobira članarino. In ko jo pobere, nihče ne ve kam gre ta članarina, in ata reče: »Nekaj dinarjev gor ali dol, človek vsaj ve, kam sodi.« Mama pa pravi: »Ali

res veš, kam sodiš?« Potlej se skregata in govorita o nečem, česar otroci ne razumemo, vem pa, da sindikata ne omenjata. Mija Trpinova iz družine mizarjev, ki so se lani vključili v naš kombinat, je rekla: »Sindikat, to so jabolka in hruške in krompir, in če jih ni, ni sindikata.« Pavle Razbovšek, sin kurirja, je razumel najbolj mojo anketno akcijo in je na vprašanje, kaj je sindikat, odgovoril:

»Sindikat je tedaj, če se delavci sestanejo in razpravljajo. Če ni sestanka, ni sindikata.« P. S.: Dragi stric Janez, upam, da boš uporabil rezultate te moje male ankete, upam še zlasti zato, ker vem, da se te dni pripravljate na kongres slovenskih sindikatov, in prav bi bilo, če bi vsi fant-

je, ki pripravljajo ta kongres, kdaj pa kdaj prislunili tudi mnenju bodočih članov sindikata.

Te pozdravlja in ti v tem smislu želi veliko uspehov

tvoj Mihec

Na obisku pri tistih, ki so ostali doma

Dopust — pobožna želja

Marico Papež sem našel doma v Trebči vasi. Seveda, saj je bila na dopustu. Iskra v Žužemberku, kjer je Marica v službi, je imela te dni kolektivni dopust. In kje drugje... Ob velikem kupu peska in maltarki sva se začela pogovarjati o dopustu. »Ja, ja, dopust pa še kako prav pride. Saj vidite, da z možem delava hišo. In morje? Videla sem ga res že, ko sem bila za en dan v Kopru. Da bi pa šla na dopust, ni govora. Vsaj še pet let ne. Treba je najprej odplačati dolgove in skončati hišo.« Takšnega mnenja je bil mož Ciril, ki je sicer v službi kot varnostnik v Ljubljani. »Ponoči sem v službi, podnevi pa... Saj vidite.« Nametaval je omet v eni od sob nove hiše. Kako s tako majhnimi osebnimi dohodki uspete graditi? »Da se, res pa je, da sem bil v zadnjih petih letih morda dvakrat na veselici. Tudi znanci in sorodniki pomagajo. Pa še nekaj je: dobro imam namreč izračunano, da za pet steklenic piva dobim vrečo apna, torej...«

Oglasil sem se tudi v tovarni Trimo v Trebnjem. Malo je takih, ki letni dopust preživijo na morju. Povedali so tudi, da večina njihovih delavcev izkorišča dopust skozi vse leto, in to največ po tri dni. To pa niti ni čudno, saj kmečka opravila terjajo svoje. Eden redkih, ki je vzel kar teden dni dopusta naenkrat, je Alojz Rogelj. Iz Češnjaveca pri Ponikvah. In kot zanalašč, tudi on je vzel dopust zaradi gradnje nove hiše. Našel sem ga s prijatelji in znanci, vsega »pošpricanega« od betona. Lojze je sicer priučen ključavničar v Trimo. »Na morje pa nam res ne bo treba še tako kmalu iti. Z regresom pa se je pri nas v podjetju zataknilo in priznam, da ga komaj čakam, da bom lahko plačal cement, ki sem si ga sposodil. Tudi če ne bi zidal hiše, ne bi videl morja, saj pravijo pri nas: kmetija in služba je pasja družba. Kam pa naj bi šel, ko pa hoče živina vsak dan jesti, pa tudi njive poleti nerade čakajo.«

Marija Praznik, sicer zaposlena v Donitu, v Veliki Loki, je dopustovala doma v Mačjem dolu. »Vsako leto je enako. Spomladi z možem Nacetom zavrdo skleneva, da bova šla vsaj za kak teden na morje, potem pa... Enkrat so bili majhni otroci, pa hišo smo popravljali, letos je prišel domov na dopust sin z družino in potem, saj veste. Ostaneva pač doma. Letos pa tudi denarja ni bilo na pretek, da bi ga nosili na morje. Ampak — drugo leto pa za primojduš!«

Tone Logar, vodja kadrovske-socialne službe v Donitu pa je o dopustovanju njihovih delavcev povedal skorajda enako, kot so pripovedovali v Trimu. Največ dva do tri dni ga njihovi delavci izkoristijo skupaj. Imajo sicer na Loparju na Rabu štiri sobe z opremljeno kuhinjo in prikolico v Rovinju. 160 ljudi lahko sprejme v sezoni in njihov delavec oziroma njegov bližnji sorodnik plača le 20 din na dan. Pa kljub temu njihove kapacitete niso vselej izkoriščene.

Ana Pust nima kmetije. Le hišico v Brezi in majhen vrt ob njej. Zaposlena je kot izsekovalka tesnil v Donitu. Tudi ona preživlja dopust doma. Prav tako tudi njen mož Franci, ki pa je sicer zaposlen kot pomočnik vlakovodje pri sekciji za vleko v Ljubljani.

»Kakšen je dopust doma, sprašujete? Prijetno nam je predvsem zaradi tega, ker ura ni naš gospodar.« To velja predvsem za Francija. On namreč nastopa službo ob najrazličnejših urah. Zdaj ob šestih zjutraj pa ob dvanajstih ali celo ob treh ponoči. Vedno mora gledati na uro, da je ne bi zamudil. Je že tako, da vlaki morajo voziti po voznom redu.

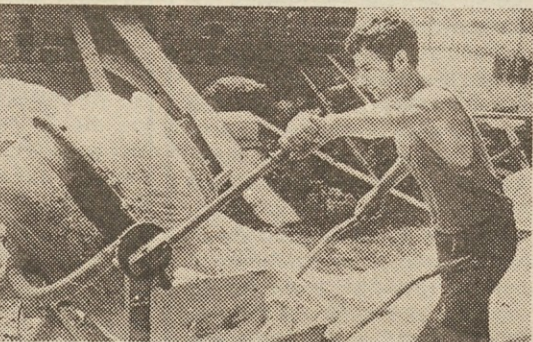
Ana in Franci Pust

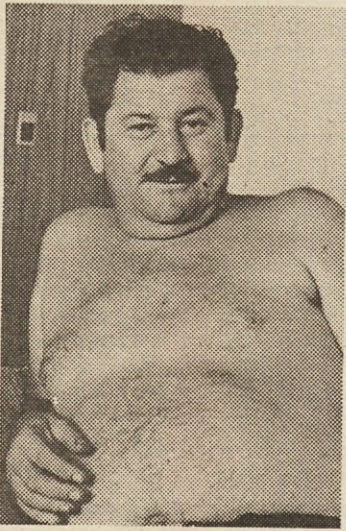
Marija in Nace Praznik

Marjan Mandelj

Alojz Rogelj

Albin Kralj

Marica Papež

Ciril Papež

»Tudi z denarjem ni najbolje,« je malo potarnala Ana. »Sina imava pri vojakih, dve hčeri pa še hodita v šolo. Lahko si predstavljate, da kar težko shajamo, čeprav z dvema plačama. Res pa je tudi, da smo med dopustom šli že dvakrat na izlet. To je pa največ, kar si lahko privoščimo.«

Deset let je bil ključavničar, potem je zbolel in si raje kot invalidsko upokožitev izbral službo vratarja pri Trimu. To je Albin Kralj. Prav zadnji dan dopusta sem ga ujel doma. »Imam sicer 30 dni dopusta, vendar ga malokdaj izkoristim v celoti. Nimamo ljudi pa se je treba pač dogovoriti.« Albin je eden redkih, ki doma nima kmetije, pač pa stanuje v solidarnostnem stanovanju v novem bloku na Pavlinovem hribu v Trebnjem. Zato daje prednost tistim, ki dopust potrebujejo za kmečka opravila. Mimogrede naj povemo še to, da ima Albin 31 let delovne dobe, od tega je pet let po Ljubljani vozil tramvaj.

»Čeprav smo bili doma, smo se imeli zelo prijetno. Ker imam revmo, žena tudi, smo, skoraj vsak drugi dan hodili na izlet v Šmarješke ali pa Čateške Toplice. Sicer pa sem precej časa prebil v

gozdu, tako da smo se med dopustom pošteno najedli gob! No, ne zaslužim ravno najslabše, vendar je plača, s katero bi naj preživel do petnajstega, kljub dopustovanju doma spuhela že do prvega. Pa še regresa nismo dobili. Nekateri zlobno pravijo, da ga bomo šele za letošnje praznike...« Albin je na koncu še dodal, naj ne pozabim zapisati, da v njegovem podjetju vsako leto precej delavcev pošljejo na brezplačen dopust na morje, ki ga seveda plača sindikat. Tudi sam je že bil tri tedne na stroške sindikata na zdravljenju na Golniku.

Pogovarjal sem se tudi z Marjanom Mandljem iz Lučarjevega kala pri Ivančni Gorici. Star je 24 let, dela pa kot voznik viličarja v Javnih skladiščih v Ljubljani.

»Imamo svoj počitniški dom in trdno sem bil odločen, da bom šel letos vsaj za teden dni na morje. Morje namreč pozna le z razglednic. Največ vode skupaj sem videl, ko sem bil pri vojakih ob Dojranskem jezeru. Res je sicer, da sem precej dopusta že izkoristil za košnjo, za sajenje krompirja, za delo v gozdu...« Marjan je namreč edini sin, ki je še ostal doma na kmetiji. In kadar je mnogo dela, mora pač vzeti dopust.

»Kakor sem že rekel, sem imel za letos trden namen, da končno vidim morje, pa...« Kar nekaj se mu je začelo zatikati. Nekako ni mu šlo z jezika. Vedel sem, kje ga žuli čevlji. Že prej so mi njegovi sovaščani pošepnili, česar doma še ne vedo!

Končno se je le opogumil: Še letos se bom oženil...«

Tekst in foto: A. AGNİC

V domu počitniške skupnosti Zagorje v Savudriji

Marsikaj bi lahko bilo še boljše

Kljub temu, da je minilo že precej časa, ko sva se srečala z Dragom Žerkom, upravnikom doma počitniške skupnosti Zagorje v Savudriji, se najbrž od tedaj pri njih ni kaj dosti spremenilo. Le vreme je prav gotovo te dni veliko lepše in morje bolj toplo. Takrat, pred časom, je pihal močan veter in tudi dež je nekajkrat nadomestil prhe, ki jih nimajo v bližini.

»Pet delovnih organizacij je v naši počitniški skupnosti: Varnost, Energoinvest, Keramika Izlake, IGM, gradbeno podjetje Beton in občinska skupščina. Vsaka delovna organizacija ima svojo hišico s štitimi sobami, tako da se nekako najde prostora za 70 ljudi. Letos je dom še kar precej zaseden, čeprav nam novi zakon ne dovoljuje, da bi — čeprav v predsezoni ali po njej — sprejemali tuje goste. Celo do-

mači že težko dobijo prostora. Predvsem zaradi tega, ker letos vsi dobili regres, kar s prejšnja leta ni vselej dogajalo. Tudi restavracijo imajo in odprtega tipa, ki ni nikoli prazen.

Z Dragom se je bilo prav težko pogovarjati. Stregel je v točilnici, pa opravek v kuhinji, sprejemanje blaga in še veliko drugih majhnih opravil, ki so trgali najin razgovor na »odločke«.

Drago je prvo leto upravnik doma. In kar zadovoljen je. Gostje pa z njim. Marsikaj bi popravil in dopolnil — pa kar pravi, počitniška skupnost nima dovolj sredstev. Čeprav upokojenec, je še vedno živahen, vedno in vedno pripravljen za šalo. Tudi pa dopustnikom še posebej ugaja.

Foto: Andrej Agnec

OBVESTILO BRALCEM

V današnji številki Delavske enotnosti v prilogi Sindikalni poročevalec št. 12 objavljamo osnutke temeljnih dokumentov 8. kongresa ZSJ:

- statut Zveze sindikatov Jugoslavije
- resolucija o nalogah Zveze sindikatov Jugoslavije v boju delavskega razreda za razvoj samoupravnih družbenoekonomskih odnosov in političnega sistema socialistične Jugoslavije.

Naročila sprejema Delavska enotnost Ljubljana, Dalmatinova 4 in knjigarna Delavske enotnosti, Ljubljana, Tavčarjeva 5, ali po telefonu 317-870.

Cena za izvod je 5 din.

NAROČILNICA

Nepreključno naročamo pri CGP Delo TOZD Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, ... izvodov priloge Sindikalni poročevalec št. 12 po 5 dinarjev za izvod.

Priloge nam pošljite na naslov:

Ulica, poštna številka, kraj

Naročeno, dne, kraj

Žig

(čitljiv podpis naročnika)